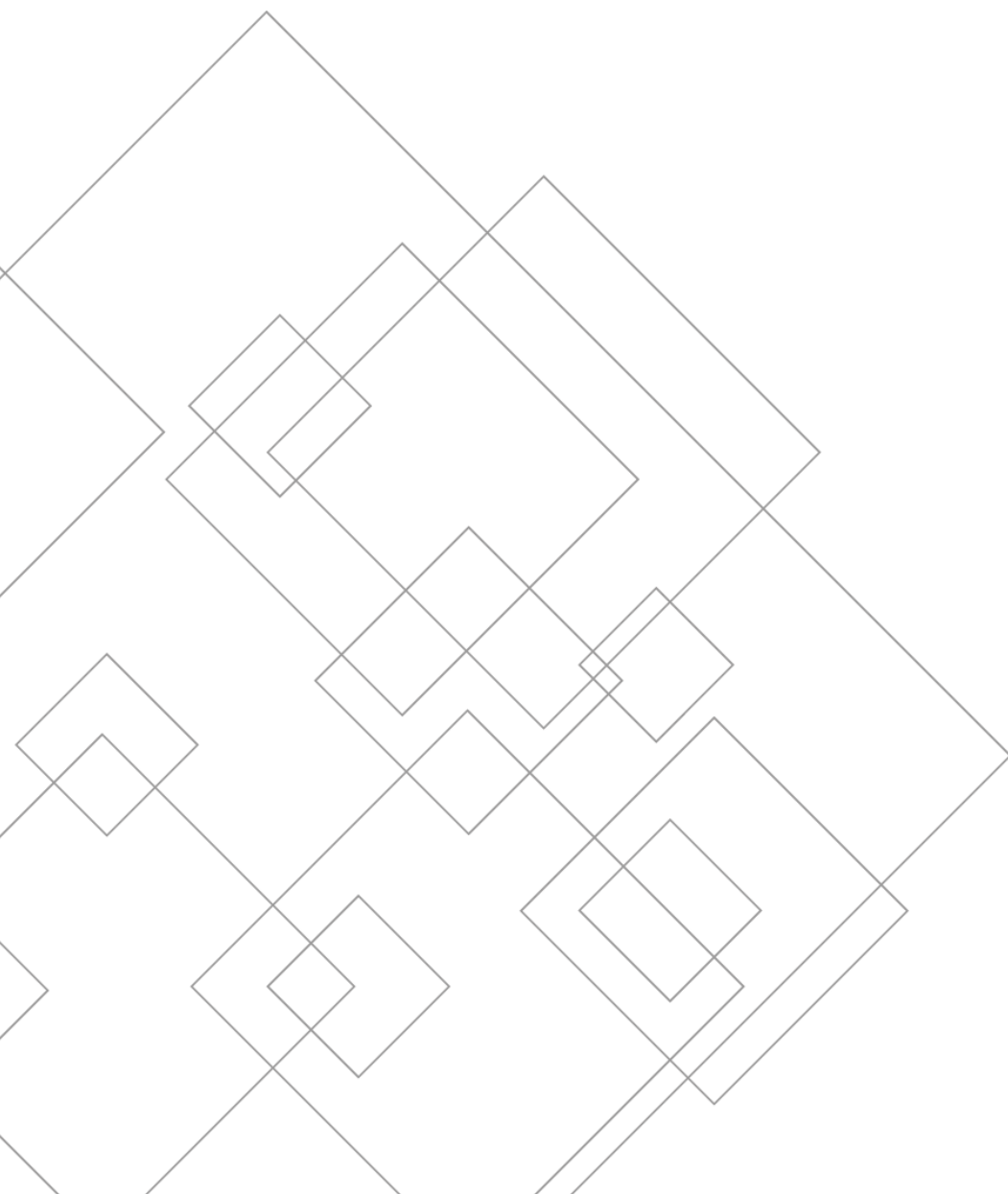

Nasjonal brukerundersøkelse blant deltakere i introduksjonsprogram

Gjennomføring i 2021 og resultater

IMDi
Integrerings- og
mangfoldsdirektoratet

Innhold

Innledning	2
Sammendrag	3
Summary	5
1 Gjennomføring av undersøkelsen	7
Hvorfor gjennomføre brukerundersøkelsen?.....	7
Bakgrunn.....	8
Om datainnsamling	8
Om skjema	10
Om usikkerhet i datagrunnlaget.....	17
2 Resultater	18
2.1 Indikatorer for brukeropplevd kvalitet.....	18
Nytte	18
Motivasjon.....	22
Trivsel.....	23
2.2 Underliggende faktorer.....	24
Relasjoner og støtte	24
Ekskluderende adferd	27
Veiledning i introduksjonsprogrammet	29
Programmets varighet	31
Deltakelse i fritidsaktiviteter	32
Digital opplæring	33
Bruk av digitale hjelpemidler i opplæring.....	36
2.3 Sammenhenger mellom underliggende faktorer og opplevd kvalitet	37
2.4 Sammenhenger mellom opplevd nytte og resultater i programmet.....	40
2.5 Informasjon om covid-19 og vaksine	42
Litteraturliste	45

Innledning

Introduksjonsprogrammet og opplæring i norsk og samfunnskunnskap er de viktigste virkemidlene for å bidra til å nå den politiske målsettingen om at nyankomne innvandrere raskt kommer inn i og forblir i arbeidslivet. *Lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere* (introduksjonsloven) legger rammene for innhold og gjennomføring av introduksjonsprogrammet, og definerer mål og krav til deltakere og kommuner. Fra 2021 ble introduksjonsloven erstattet med *Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid* (integreringsloven). Denne vil i hovedsak gjelde for personer som får oppholdstillatelse etter 1. januar 2021.

For å kunne evaluere introduksjonsprogrammet og videreutvikle tjenester og anbefalinger på nasjonalt og lokalt nivå, er det viktig å få innblikk i deltakernes perspektiver. Deltakere i introduksjonsprogrammet er en gruppe med begrensede muligheter til å velge bort tjenester. Det er derfor viktig at denne gruppen får anledning til å gi uttrykk for egne erfaringer med å delta i programmet.

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) gjennomførte i 2021 for andre gang en nasjonal brukerundersøkelse blant deltakere i introduksjonsprogrammet.

Funn fra brukerundersøkelsen skal gi IMDi mer kunnskap om deltakernes vurderinger og opplevelser med programmet, og vil brukes inn i faglige anbefalinger og videreutvikling av introduksjonsprogrammet.

Sammendrag

Rapporten beskriver funn fra brukerundersøkelsen blant deltakere i introduksjonsprogram i 2021. Undersøkelsen ble gjennomført ved årsskiftet 2021-2022. Til sammen besvarte om lag 2 200 deltakere fra 129 kommuner undersøkelsen. Dette tilsvarer 30 prosent av alle som deltok i introduksjonsprogram i samme periode som undersøkelsen ble gjennomført.

Formålet med undersøkelsen er å kartlegge sentrale element som indikerer god kvalitet i introduksjonsprogrammet – motivasjon, trivsel og nytte. Resultatene i rapporten viser at et stort flertall av deltakerne, 4 av 5, opplever at introduksjonsprogrammet i sin helhet er nyttig. Samtidig varierer graden av opplevd nytte og motivasjon mellom ulike typer tiltak og opplæring den enkelte deltar i.

I tillegg virker relasjoner til andre involverte i introduksjonsprogrammet inn på vurderingen av nytte, motivasjon og trivsel. I undersøkelsen ble deltakerne spurt om deres relasjoner til lærer, programrådgiver og andre deltakere i introduksjonsprogrammet. Svarene tyder på at de aller fleste – om lag ni av ti – opplever at de blir møtt med respekt av lærer og programrådgiver. Likevel er det også noen som svarer at de blir behandlet dårlig, utsatt for press til å gjøre ting de ikke ønsker, eller at de blir hindret fra å delta i programmet. Personer som sier de opplever press eller hindres fra å delta i programmet, beskriver også introduksjonsprogrammet som mindre nyttig enn andre deltakere.

Kommunenes arbeid med veiledning og utforming av individuell plan vurderes i stor grad som nyttig av deltakerne. Nesten fire av fem respondenter svarte at de hadde en plan for sin deltakelse i introduksjonsprogrammet, og disse deltakerne opplevde i større grad nytte av programmet.

Tilgang til digitale verktøy, samt nødvendige ferdigheter for å kunne bruke slike verktøy, er blitt særlig viktig etter nedstengingene i forbindelse med covid-19 pandemien. Svar fra deltakerne i brukerundersøkelsen gir oss innsikt i hvordan den digitale hverdagen har vært for deltakerne. Om lag to av tre svarte at de deltok i digital opplæring hjemmefra i regi av voksenopplæringen, og om lag fire av fem brukte PC eller nettbrett i opplæring og skolearbeid.

Årets undersøkelse inkluderte spørsmål om introduksjonsdeltakerne fikk informasjon om covid-19 og vaksinasjon. Resultatene viser at så godt som alle deltakerne fikk dette. Mange deltakere får informasjon fra flere ulike kanaler. Kildene som oftest blir nevnt er kommuneansatte, samt sosiale og tradisjonelle mediekilder.

Er det sammenheng mellom opplevelsen av nytte og resultater rett etter avsluttet program? I årets undersøkelse er det i tillegg gjort en sammenstilling av

respondentenes opplevelse av nytte og overgang til arbeid og utdanning blant tidligere deltakere i de ulike kommunene. Sammenstillingen viser at det er en større andel blant tidligere deltakere som har gått over til arbeid eller utdanning i kommuner der deltakere i større grad opplever programmet som nyttig. Det er med andre ord en positiv samvariasjon mellom opplevd nytte og resultater rett etter avsluttet introduksjonsprogram. Dette gjelder også etter korrigeringer for ulikheter i personkjennetegn som kjønn, alder, statsborgerskap eller utdanningsbakgrunn.

Summary

This report describes findings from the user survey among participants in the introduction program in 2021. The survey was conducted at the turn of the year 2021-2022, and a total of about 2 400 participants from 129 municipalities answered the survey. This corresponded to about 30 per cent of all those who participated in the introduction program in the period the survey was conducted.

The purpose of the survey is to study the key elements that indicate good quality in the introduction program – motivation, well-being and benefit of participating in the program. The results in the report show that a large majority of the participants, four out of five, experience that the introduction program is useful for their future education or employment. At the same time, the degree of perceived benefit and motivation varies depending on what types of training the individuals receive during the programme.

In addition, relationships with others involved in the introduction program have an impact on the assessment of benefit and motivation for each individual participant. In the survey, participants were asked about their relationships with their teacher, program counsellor, and other participants in the introduction program. The answers indicate that the vast majority of participants - about nine out of ten - experience that they are met with respect by the teacher and program advisor. Yet there are also some who respond that they are treated badly, subjected to pressure to do things they do not want, or that they are prevented from participating in the program. Individuals who experience pressure or are prevented from participating also find the introduction program less useful.

The municipalities' work with guidance and the design of individual plans is largely considered useful by the participants. Almost four out of five respondents answered that they had a plan for their participation in the introduction program, and these participants experienced greater benefit from the program.

Access to digital tools, as well as the necessary skills to be able to use such tools, have become particularly important after the shutdowns in connection with the covid-19 pandemic. Responses from the participants in the user survey give us insight into how the digital everyday life has been for participants in the introduction program. About two out of three answered that they participated in digital education from home, and about four out of five used PCs or tablets in education and schoolwork.

Almost all participants in the survey received information on covid-19 and the vaccine during 2021. Many participants used several different information channels

to obtain this information. The most common sources were employees in the municipalities, as well as social and traditional media.

Is there a connection between the experience of benefit and motivation and results immediately after the end of the program? In addition, we compare the respondents' experience of benefit and transition to work and education among previous participants in the various municipalities. The comparison shows that in municipalities where higher share of participants find the program useful, there is also a higher share among previous participants who started to work or study after ended program. In other words, there is a positive covariation between perceived benefit and results immediately after the introduction program has been completed in the municipalities. This applies also when differences in personal characteristics – such as gender, age, citizenship or educational background - are considered.

1 Gjennomføring av undersøkelsen

Hvorfor gjennomføre brukerundersøkelsen?

Brukermedvirkning står sentralt i norsk forvaltning. I de fleste sektorer er det lagt til rette for at tjenester skal kunne videreutvikles basert på innspill fra brukere. For offentlige tjenester der brukerne har begrensede muligheter til å velge bort tjenester de ikke er fornøyde med, er det spesielt viktig å legge til rette for at brukerne blir hørt (Tyldum, 2018). Introduksjonsprogrammet for nyankomne flyktninger er nettopp en slik offentlig tjeneste.

Utformingen av introduksjonsprogrammet skjer både på det statlige og det kommunale nivået. Staten utarbeider føringer og regelverk rundt hvilke tilbud som skal gis i kommunene. Dette er for eksempel lovpålagte føringer som presiserer programmets omfang, innhold og varighet.

Kommunene har på sin side ansvaret for å utforme tilbudet. De står på mange områder fritt til å velge formen på kvalifiseringstilbudet. Det samles inn opplysninger fra kommunene om de ulike elementene de velger å tilby som del av introduksjonsprogrammet. Brukerundersøkelsen er et viktig supplement til kommunenes rapportering, fordi den gir bedre innsikt og mer nyansert grunnlag for å vurdere om kravene til introduksjonsprogrammet møtes i kommunene. I tillegg får kommunene selv et verktøy for å måle deltakernes opplevelse av kvaliteten på opplæring og oppfølging. Brukerundersøkelsen gir kommunene tilgang til informasjon om hvorvidt de ulike elementene i introduksjonsprogrammet oppleves som relevante og nyttige. Ved at brukerne får anledning til å gi uttrykk for sine erfaringer med tjenester, legges det til rette for brukermedvirkning på lokalt nivå, slik at kommunene skal kunne videreutvikle tjenester basert på innspill fra sluttbrukere. IMDi har publisert en veiledning til hvordan kommunene kan følge opp svarene som er gitt i undersøkelsen (IMDi, 2020).

Formålet med den nasjonale brukerundersøkelsen er derfor å få et kunnskapsgrunnlag som skal bidra til høyere tilfredshet med tilbudet og bedre tilrettelagt introduksjonsprogram – på kommunalt, regionalt og nasjonalt nivå.

Bakgrunn

I 2018 fikk IMDi i oppdrag fra Justis- og beredskapsdepartementet å gjennomføre jevnlig brukerundersøkelser på IMDis ansvarsområder (IMDis tildelingsbrev, oppdrag 5). Det var behov for mer kunnskap om brukernes opplevelser av igangsatte tiltak, og IMDi fikk i oppdrag å gjennomføre en brukerundersøkelse for deltakere i introduksjonsprogrammet. Justis- og beredskapsdepartementet vurderte i tillegg at det vil være fornuftig at IMDi tilegnet seg et egnet verktøy for å gjennomføre slike undersøkelser.

Fafo gjennomførte en kvalitativ brukerundersøkelse blant deltakere i introduksjonsprogrammet på oppdrag fra IMDi, noe som resulterte i rapporten «En mulighet for kvalifisering – en brukerundersøkelse blant deltakere i introduksjonsprogrammet» (Lillevik, Tyldum, 2018), samt en utredning om mulige løsninger for brukerundersøkelser blant deltakere i introduksjonsprogram, «Tilgang på brukererfaringer» (Tyldum, 2018). På bakgrunn av anbefalinger fra Fafos undersøkelser, besluttet IMDi å gjennomføre en brukerundersøkelse av kvantitativ karakter for introduksjonsdeltakere.

I 2019/2020 gjennomførte Rambøll på oppdrag for IMDi en pilot-brukerundersøkelse. Formålet var å gi IMDi mer kunnskap om kvalitet og nytteverdi i en fremtidig brukerundersøkelse der dataene skulle tas i bruk på både nasjonalt-, regionalt- og på kommunalt nivå. Metoder, framgangsmåter og spørreskjema ble testet og utviklet, slik at IMDi fikk et solid kunnskapsgrunnlag for å kunne gjennomføre en nasjonal, kvantitativ brukerundersøkelse.

Pilotundersøkelsen dannet grunnlaget for den første nasjonale brukerundersøkelsen fra IMDi i 2020. Piloteringen viste at det er mulig å gjennomføre en undersøkelse med tilfredsstillende god kvalitet for deltakerne i introduksjonsprogrammet. Det vil si at rammene var på plass for at undersøkelsen kunne gjennomføres blant majoriteten i målgruppen, og på en måte som ivaretar personvern. Videre innebærer dette at piloten sikret at kommunene og andre interessenter faktisk skal oppleve nytte ved en slik undersøkelse, både ved at undersøkelsen måler faktorer som er relevant for kommunene og andre interessenter å få innsikt i og følge opp, men også at kostnadene er redusert gjennom digital administrasjon.

Om datainnsamling

IMDi gjennomførte den andre nasjonale brukerundersøkelse i perioden 21. oktober 2021 til 31. januar 2022. Den ble gjennomført blant deltakere som deltok i introduksjonsprogrammet per oktober 2021. Samtlige kommuner i Norge med deltakere i introduksjonsprogram ble forespurt om å tilrettelegge for at introduksjonsdeltakere i deres kommune kunne besvare brukerundersøkelsen.

I 2021, som året før, ble gjennomføringen påvirket av covid-19 og smittevernrestriksjoner. Opprinnelig frist for å besvare undersøkelsen var 21. desember 2021. Mange kommuner IMDi var i kontakt med, oppga at de hadde lagt opp til å gjennomføre brukerundersøkelsen i desember. Med ny smittebølge og nedstenging i begynnelsen av desember 2021, oppga flere kommuner at det ikke var mulig å gjennomføre undersøkelsen. Dette skyldes delvis sykefravær, men også at deltakere med svake digitale ferdigheter ikke hadde forutsetninger til å besvare undersøkelsen uten å få veiledning i et klasserom. IMDi valgte derfor å utvide fristen for besvarelse ut januar. Til tross for dette, klarte ikke alle kommunene å gjennomføre undersøkelsen som planlagt.

Brukerundersøkelsen har en egen temaside på [imdi.no](https://www.imdi.no)¹, og IMDi har etablert en egen portal for undersøkelsen.

Kommunene ble invitert til å delta på et webinar for å få veiledning om hvordan kommunene kunne tilrettelegge for gjennomføring av brukerundersøkelsen (opptak av webinarret var tilgjengelig i portalen). Kommunene fikk tilgang til demoversjon av brukerundersøkelsen som kunne benyttes til veiledning til introduksjonsdeltakerne i forkant av at deltakerne besvarte undersøkelsen.

I Rambølls erfaringsrapport fra pilotundersøkelsen, ble det pekt på at deltakerne i introduksjonsprogrammet har svært ulikt nivå i norsk, lese- og skriveferdigheter og digital kompetanse, noe som tilsa at brukerundersøkelsen bør utformes slik at den blir enkel å gjennomføre. Rambøll anbefalte at spørsmål, svaralternativer og instruksjoner i undersøkelsen også skulle være tilgjengelig som lydfiler på flere språk (Rambøll, 2020). Med dette utgangspunktet har IMDi tilrettelagt for tekst og lyd på ulike språk både i 2020- og 2021-undersøkelsen. Invitasjon til deltakerne, informasjon, spørsmål og svaralternativer i brukerundersøkelsen er derfor tilgjengelig som tekst og lyd på 19 språk/dialekter. Dette lettet samtidig kommunens arbeid med å tilrettelegge for gjennomføring.

På bakgrunn av erfaringer fra pilot-bruakerundersøkelsen anbefalte Rambøll at den skulle gjennomføres i undervisningssammenheng, og at kommunen skulle være ansvarlig. Den tekniske løsningen gir stor fleksibilitet og mange mulige alternativer for gjennomføring av undersøkelsen. Kommunene kan selv velge hvordan de vil tilrettelegge: gjennomføring i fysisk klasserom, digitalt klasserom, og/eller sende invitasjon til undersøkelsen via e-post og/eller SMS. Noen kommuner valgte å gi veiledning på telefon. Introduksjonsdeltakerne kan besvare brukerundersøkelsen på PC, nettbrett eller smarttelefon.

Som i 2020 var det også på høsten/vinteren 2021 perioder med Covid-19 restriksjoner. Dette førte til at enkelte kommuner ikke hadde opplæring i fysiske klasserom, men gjennomførte digital opplæring, eventuelt ikke ga opplæringstilbud. Likevel var restriksjonene mindre omfattende enn i 2020, og dette

¹ <https://www.imdi.no/introduksjonsprogram/bruakerundersokelse-introduksjonsprogram/>

gjenspeiles i hvordan undersøkelsen ble gjennomført. I 2021 gjennomførte nesten alle kommunene (92 prosent) undersøkelsen i fysisk klasserom, mens kun 9 prosent av kommunene valgte å gjennomføre undersøkelsen i digitalt klasserom. Til sammenlikning lå andelen som gjennomførte undersøkelsen i fysisk klasserom på 75 prosent i 2020.

Etter avsluttet brukerundersøkelse får kommunene tilgang til sin kommunerapport i portalen, sammen med veiledning om hvordan de kan følge opp svarene.

Om skjema

Spørsmålene i brukerundersøkelsen bygger på utvikling og utprøving foretatt i pilot-brukerundersøkelsen. I utviklingen av spørreskjemaet har IMDi fått innspill fra Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir), KS, Utdanningsdirektoratet, Arbeids- og velferdsdirektoratet, kommuner, og fra deltakere i introduksjonsprogrammet. Det er også blitt gjort en vurdering av om spørreskjemaet dekker sentrale dimensjoner fra forskningslitteraturen for hva som kjennetegner god opplæringskvalitet.

Programdeltakernes opplevelse av 1) motivasjon, 2) trivsel, og 3) nytte av å delta i introduksjonsprogrammet er de tre faktorene som her brukes som mål på brukeropplevd kvalitet.

Rambøll utviklet i piloteringen en teoretisk modell for å tydeliggjøre antakelsene deres om sammenhenger mellom faktorer og aktører som påvirker den brukeropplevde kvaliteten av opplæringen. Motivasjon, trivsel og nytte ble brukt som mål på brukeropplevd kvalitet. Gjennom regresjonsanalyser bekreftet Rambøll en god del av sammenhengene fra den teoretiske modellen. I regresjonsanalysen ble spørsmålene «Gleder du deg til å gå i opplæringen?», «Er du fornøyd med livet i Norge?» og «Er opplæringen nyttig for det du ønsker å jobbe med etter introduksjonsprogrammet?» brukt som mål på de tre kvalitetsområdene.

I piloten gjennomførte Rambøll analyser av svarene for å undersøke innhold og kvalitet på spørreskjemaet. Dette innebar å se om spørsmålene statistisk sett grupperer seg sammen ut ifra den teorien spørreskjemaet er basert på. Analysen viser at spørreskjemaet stort sett har en god struktur og at mange av spørsmålene grupperer seg på en måte som stemmer overens med den teoretiske analysemodellen. Dette tyder på at respondentene forstår spørsmålene, at oversettelsene har gitt den samme tolkningen som de norske formuleringene, og at respondentene klarer å skille mellom de forskjellige temaene i undersøkelsen.

I 2021-undersøkelsen ble det gjort noen justeringer i spørreskjema, der nye spørsmål ble lagt til. Som eksempel ble det stilt spørsmål om deltakernes tilgang til informasjon om covid-19 og vaksine, samt flere spørsmål om digital opplæring. I

tillegg ble det gjort noen små justeringer av spørsmål og svaralternativer fra fjorårets skjema.

Tilbakemeldinger fra kommunene

Representanter fra alle kommuner med deltakere i introduksjonsprogram (uavhengig om de var registrert med svar) fikk i etterkant av undersøkelsen tilsendt e-post hvor de ble bedt om å gi tilbakemelding på hvordan de opplevde brukerundersøkelsen og eventuelt årsakene til at de ikke deltok. IMDi ba også om å få tilbakemelding fra introduksjonsdeltakerne selv. Disse spørsmålene kunne besvares for eksempel av en klasse eller en gruppe introduksjonsdeltakere.

Av de 129 kommunene som registrerte seg i portal for nasjonal brukerundersøkelse, ga 79 kommuner tilbakemeldinger på deres erfaringer med undersøkelsen. Dette inkluderte både kommuner som gjennomførte undersøkelsen i 2021, og kommuner som ikke tilrettela for gjennomføring av undersøkelsen.

Tilbakemeldingene fra kommunene kan oppsummeres slik:

- Covid-19 har gitt utfordringer med gjennomføringen i kommunene. Som i 2020 ønsket noen kommuner utvidet svarfrist på grunn av koronarelatert nedstenging i desember. IMDi utvidet fristen for besvarelse fra desember 2021 til ut januar 2022, men noen kommuner hadde likevel utfordringer med å gjennomføre undersøkelsen. Blant de som gjennomførte, svarte halvparten at de opplevde vansker med dette på grunn av covid-19.
- Basert på tilbakemeldinger fra forrige undersøkelse arbeidet IMDi målrettet med å informere tidlig om plan for gjennomføring av 2021-undersøkelsen. Dette arbeidet ga resultater: I 2021 var det færre kommuner som mente at de burde fått varsel lengre tid i forkant.
- Nytteverdien av undersøkelsen oppleves som liten i kommuner med få deltakere. Kommuner med færre enn 10 besvarelser får ikke tilgang til kommunerapport. Det bør vurderes ulike løsninger for hvordan kommunene kan bruke resultatene i undersøkelsen på lokalt nivå, for eksempel ved å slå sammen flere små kommuner til regioner.
- Flere kommuner ønsker også kortere og enklere spørsmålsformuleringer. Spesielt deltakere med lite utdanning opplever at det er vanskelig å forstå spørsmål selv med oversettelse. Det er også utfordrende for flere å forstå uttrykk knyttet til programmet (for eksempel, «programrådgiver», «digitale kartleggingsverktøy», «kompetanse», «plan for introduksjonsprogrammet»). Mange deltakere har ikke ord for disse begrepene på sitt morsmål.
- Noen kommuner meldte at introduksjonsdeltakerne med svake digitale ferdigheter har problemer med gjennomføring av undersøkelsen. Denne

gruppen trenger en del oppfølging fra kommunen for å besvare undersøkelsen. Dette er ressurskrevende. I tillegg bør undersøkelsen i større grad tilrettelegges for deltakere som ikke deltar i opplæring i regi av voksenopplæringen.

- Det etterspørres oversettelse av spørsmålene til flere språk.

Deltakerne som evaluerte undersøkelsen ga tilbakemelding om at det er viktig å få mulighet til å si noe om egen deltakelse i introduksjonsprogrammet. Tilliten til at opplysningene fra undersøkelsen ikke blir misbrukt av myndighetene har også økt sammenliknet med første runde av undersøkelsen i 2020, og flere deltakere er positive til undersøkelsen som helhet.

Den største utfordringen deltakerne støtte på i undersøkelsen var spørsmålsformuleringene og språket i spørreskjema. Her mente flere at spørsmålene bør forenkles.

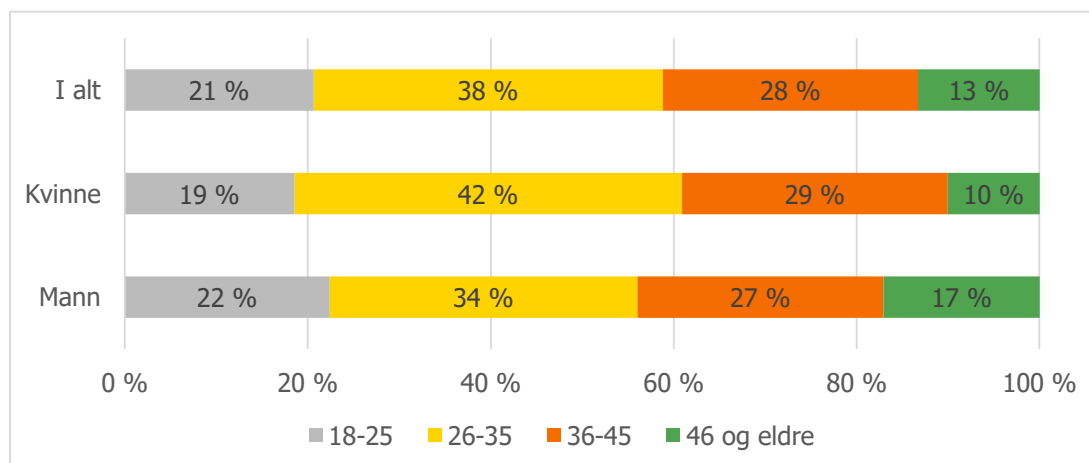
Om deltakerne

Om lag 7 600 deltakere deltok i introduksjonsprogrammet i oktober 2021 som var den måneden undersøkelsen ble sendt ut. Til sammen besvarte omtrent 2 200 introduksjonsdeltakere i 129 kommuner brukerundersøkelsen. Dette utgjorde 30 prosent av alle deltakerne i måleperioden. I 2020 lå tilsvarende andel på 28 prosent. Svarprosenten var dermed i 2021 på omtrent samme nivå som året før.

Litt over halvparten – 55 prosent – av de som besvarte undersøkelsen var kvinner. Om lag 30 respondenter svarte «Annet» på spørsmålet om kjønn, og dette tilsvarer 1 prosent av alle som gjennomførte undersøkelsen. Fordi denne gruppen utgjør en relativt liten andel, holdes den utenfor fordelingene etter andre kjennetegn videre i dette kapittelet (Figur 1.1 – 1.3).

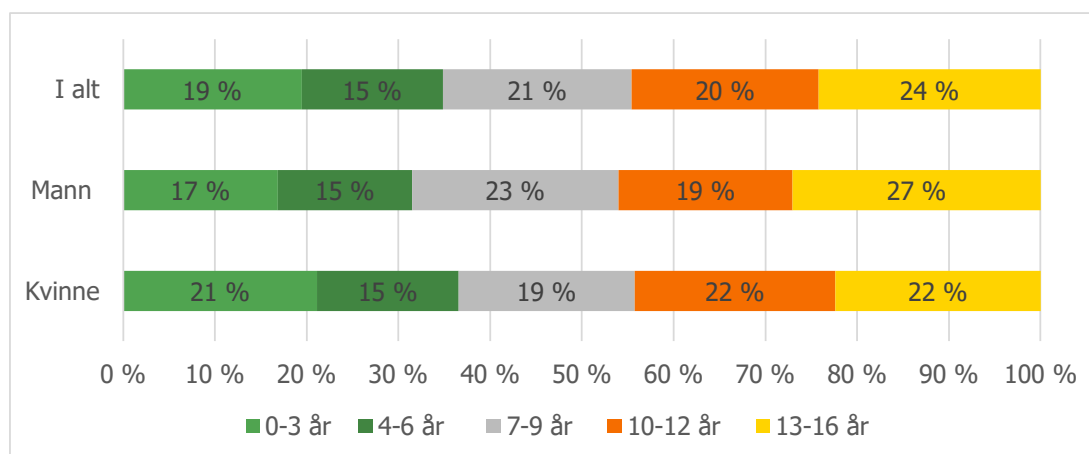
Seks av ti deltakere oppga alderen under 36 år, og kjønnsforskjellene i aldersfordelingen var ubetydelige. Dette er vist i figur 1.1.

Figur 1.1 Deltakere i brukerundersøkelsen i 2021, etter kjønn og alder (N=2245)

Deltakerne ble også spurt om hvor mange år de gikk på skole før de kom til Norge. Det er ikke alltid slik at flere år på skole er lik et høyere utdanningsnivå, men lengden på utdanningen fra hjemlandet gir en indikasjon på deltakernes nivå. Over halvparten av deltakerne – 55 prosent – oppga at de hadde under 10 år med skolegang fra hjemlandet. Nesten en fjerdedel hadde gått på skole 13-16 år før de kom til Norge.

Figur 1.2. Deltakere i brukerundersøkelsen i 2021, etter kjønn og antall år i utdanning før ankomst til Norge (N=2245)

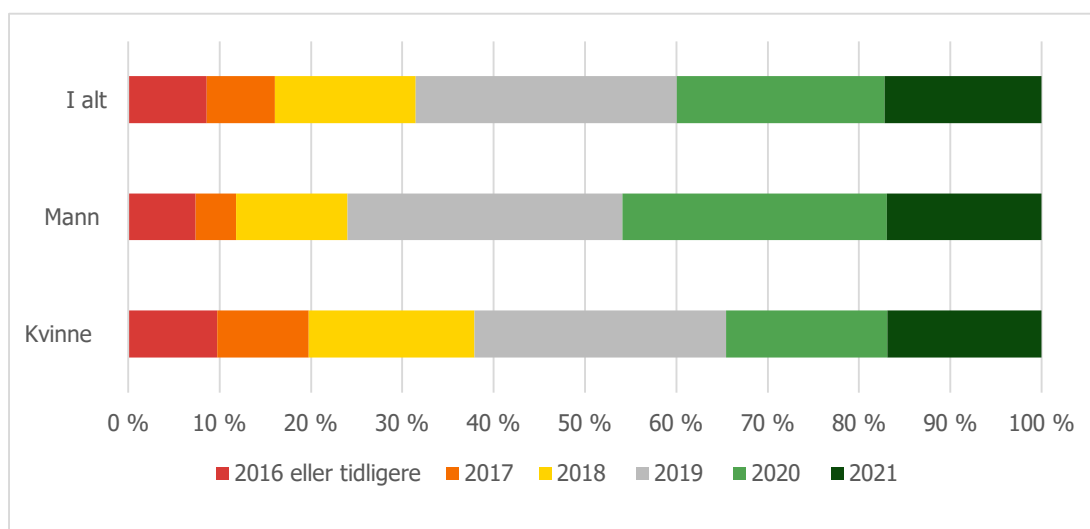

Figur 1.2 viser at det er små kjønnsforskjeller i lengden på utdanningen. Blant kvinner var det noen flere i gruppen med lite eller ingen skolegang fra hjemlandet (0-3 år) sammenliknet med menn, henholdsvis 21 og 17 prosent. Blant menn var

det en noe høyere andel som oppga at de hadde 13 til 16 år med skolegang før de kom til Norge, 27 prosent, mens 22 prosent av kvinner hadde tilsvarende lengde på sin skolegang.

Mennene i undersøkelsen hadde i snitt kortere botid i Norge enn kvinnene. Tre av fire mannlige respondenter kom til Norge i 2019 eller senere. For kvinner var denne andelen på 62 prosent.

Figur 1.3. Deltakere i brukerundersøkelsen i 2021, etter kjønn og år for ankomst til Norge (N=2245)

Siden kvinnelige deltakere i snitt har vært lengre i Norge, er det ikke overaskende at også en høyere andel kvinner har lengre tid i introduksjonsprogrammet. Snaut to av tre kvinner (62 prosent) som besvarte undersøkelsen har deltatt i programmet i over ett år. Tilsvarende gjaldt for litt over halvparten av de mannlige respondentene (53 prosent).

For å undersøke om sammensetningen av utvalget i undersøkelsen er representativt, sammenstiller vi respondentene med alle deltakere i introduksjonsprogrammet som var registrert i Nasjonalt introduksjonsregister per oktober 2021. Andelen kvinner som deltok i brukerundersøkelsen var litt lavere blant deltakere i undersøkelsen sammenliknet med registertallene, 55 mot 61 prosent.

Når det kommer til utdanningsnivå, har vi ingen direkte sammenlignbare registerdata i NIR. Sporinndeling i norskopplæringen kan gi en indikasjon på utdanningsnivået. Deltakerne i introduksjonsprogrammet per oktober 2021 er spredd på spor 1 (deltakere med liten eller ingen skolegang og som ikke har gjennomført utdanning tilsvarende norsk grunnskole), spor 2 (deltakere som har gjennomført utdanning tilsvarende grunnskole samt evt. deltatt i videregående opplæring) og spor

3 (deltakere som har høyere utdanning). Det er også mange med manglende registrering av spor. Blant de med registrert spor i introduksjonsprogrammet er 40 prosent på spor 1, 44 prosent på spor 2, mens 16 prosent er på spor 3. Dette forteller at utdanningsbakgrunnen til deltakerne i introduksjonsprogrammet varierer mye. Dette gjenspeiles også blant de som besvarte undersøkelsen, ut ifra antall år på skole før de ankom Norge. Det tyder på at undersøkelsen har klart å fange opp variasjonen blant deltakerne etter medbrakt utdanning. Samtidig kan denne sammenstillingen tyde på noe overrepresentasjon av deltakere med høyere utdanning i utvalget.

Sammenligner vi respondentene i undersøkelsen og registerdata med tanke på når deltakerne kom til Norge, finner vi en overrepresentasjon av respondenter med ankomst i 2020 og 2021. I NIR står 17 prosent av deltakerne registrert med ankomst til Norge i 2020 og 2021, mens 40 prosent oppga dette i undersøkelsen.

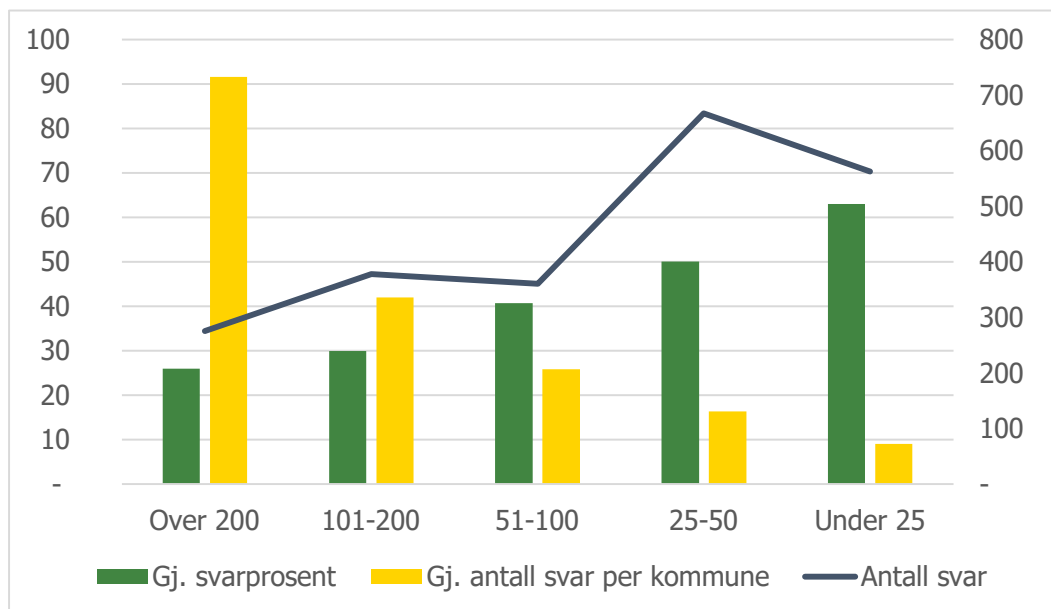
21 prosent var i alderen 18-25 år da de gjennomførte undersøkelsen. 38 prosent var i alderen 26-35 år, og 28 prosent i alderen 36 til 45 år. 13 prosent oppga at de var eldre enn 46 år. Dette er omtrent lik aldersfordeling blant deltakerne når vi sammenlikner med registerdataene i NIR.

Dermed kan vi si at deltakerne som besvarte denne undersøkelsen, og på de områdene det er kontrollert opp mot her, i stor grad gjenspeiler sammensetningen i registerdata på tilsvarende tidspunkt. Vi kan derfor konkludere med at svarene i undersøkelsen er representative for deltakerne i introduksjonsprogrammet. Sammensetningen av deltakerne i programmet og dermed utvalget varierer fra år til år. Dette må tas med i betraktningen når en skal vurdere fremtidigoverføringsverdi.

Om kommunene som gjennomførte undersøkelsen

Til sammen deltok 129 ulike kommuner i den nasjonale brukerundersøkelsen i 2021. Figuren under viser hvor mange som har besvart undersøkelsen i disse kommunene, gruppert etter det totale antall deltakere i kommunen.

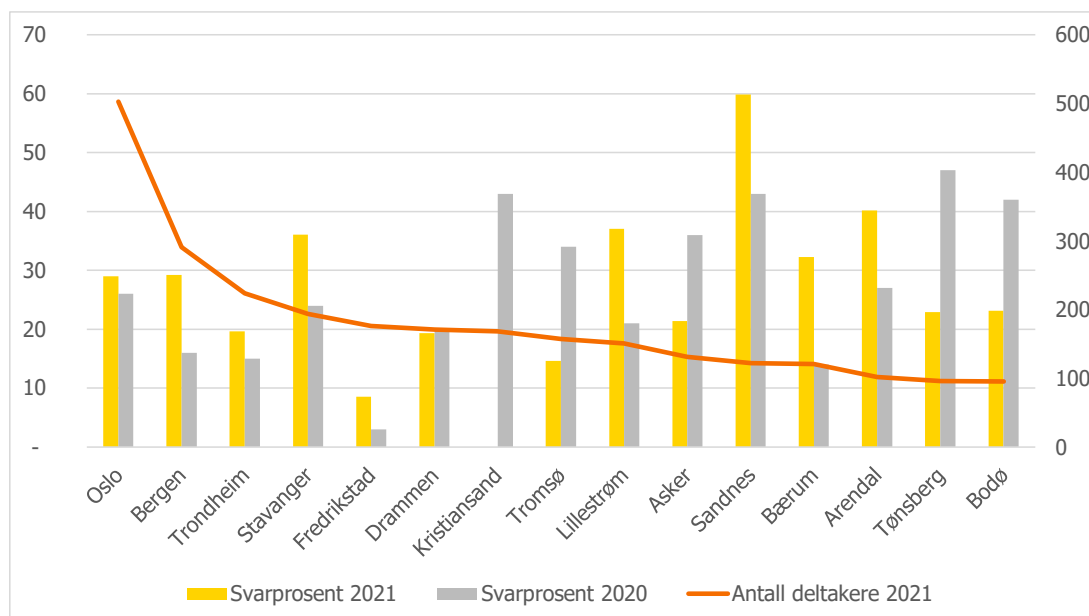
Figur 1.4. Svarprosent og antall besvarelser i undersøkelsen per kommune, etter totalt antall deltakere i introduksjonsprogrammet i kommunen

Det er ofte lettere å oppnå høy svarprosent i kommuner med færre deltakere. Store kommuner med mange deltakere har imidlertid flere besvarelser per kommune selv om svarprosenten er lavere enn i mindre kommuner.

Med andre ord er det en del variasjon i svarprosent mellom ulike kommuner. Sammenstilling av deltakelsesgraden i 2020 og 2021 viser også at det var betydelige endringer i svarprosent for enkeltkommuner mellom disse to årene, selv om den totale svarprosenten endte på samme nivå for begge undersøkelsene. Figur 1.5 viser variasjonen i svarprosent over tid for femten kommuner i Norge med høyest antall deltakere i introduksjonsprogram.

Figur 1.5. Endringer i svarprosent i de femten største kommunene etter antall deltakere i introduksjonsprogram

Om usikkerhet i datagrunnlaget

Undersøkelsen ble gjennomført som en frivillig utvalgsundersøkelse, og resultatene i denne rapporten bør derfor tolkes med forsiktighet. Det kan være flere kilder til usikkerhet i tallene. En type usikkerhet vil være knyttet til utvalget av kommuner og deltakere som besvarte undersøkelsen. For eksempel kan kommuner som opplever at de legger ned en stor innsats i introduksjonsprogrammet ha større incentiver til å få flest mulig til å besvare undersøkelsen. I tillegg varierte svarprosenten innenfor de ulike kommunene, og en gjennomgang av datagrunnlaget tyder på enkelte skjevheter når det kommer til hvilke deltakere som besvarte undersøkelsen. Det kan også oppstå noe usikkerhet knyttet til mulighetene deltakerne har hatt til å besvare undersøkelsen. For eksempel kan det være lettere for kommunene å organisere undersøkelsen for deltakere som kun har klasseromsundervisning, enn for deltakere som er ute i praksis noen dager i uken.

Det er også en usikkerhet knyttet til spørsmålsformulering og tolkning av begreper. For eksempel kan deltakere ha ulik oppfattelse og tolkning av for eksempel «å bli møtt med respekt», «å få støtte», eller «gode digitale ferdigheter». Her kan blant annet kulturelle forskjeller spille inn.

2 Resultater

2.1 Indikatorer for brukeropplevd kvalitet

Deltakernes vurdering av introduksjonsprogrammet er individuell og avhenger av flere forhold. For det første, er det forskjeller i kommunenes organisering, omfang og utforming av programmet. I tillegg vil deltakere med ulik bakgrunn ha behov for ulik tilrettelegging innad i en kommune. Det er også viktig å ta hensyn til at opplevelse av kvalitet er subjektiv og kan være påvirket av andre faktorer som verken er direkte knyttet til introduksjonsprogrammet eller til integreringsprosessen i kommunen. Tilfredshet er heller ikke en statisk opplevelse, og kan endre seg over tid i programmet.

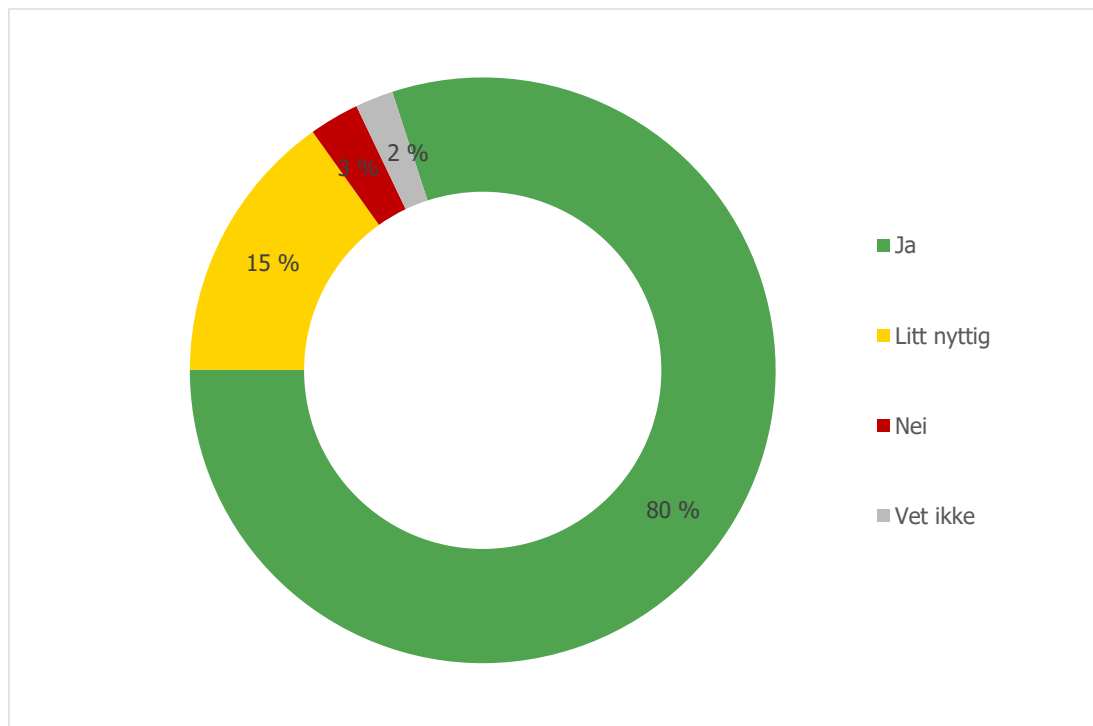
Med andre ord er det behov for god innsikt og grundig vurdering av metode for å kunne måle kvalitet i introduksjonsprogrammet. Pilotundersøkelsen i forkant av den første nasjonale brukerundersøkelsen i 2020 tok sikte på å definere og utarbeide gode indikatorer for selvopplevd tilfredshet. I piloten ble nytte, motivasjon og trivsel definert som tre indikatorer for brukeropplevd kvalitet. Valg av indikatorer baserer seg på teoretisk rammeverk om opplæringskvalitet, erfaringer fra andre brukerundersøkelser i utdanningssektoren, samt tett samarbeid med ansatte og deltakere i introduksjonsprogrammet (Rambøll, 2020).

Nytte

Deltakerne ble stilt følgende spørsmål for å måle selvopplevd/subjektiv nytte av programmet: "Synes du introduksjonsprogrammet er nyttig for det du ønsker å jobbe med etter introduksjonsprogrammet? "

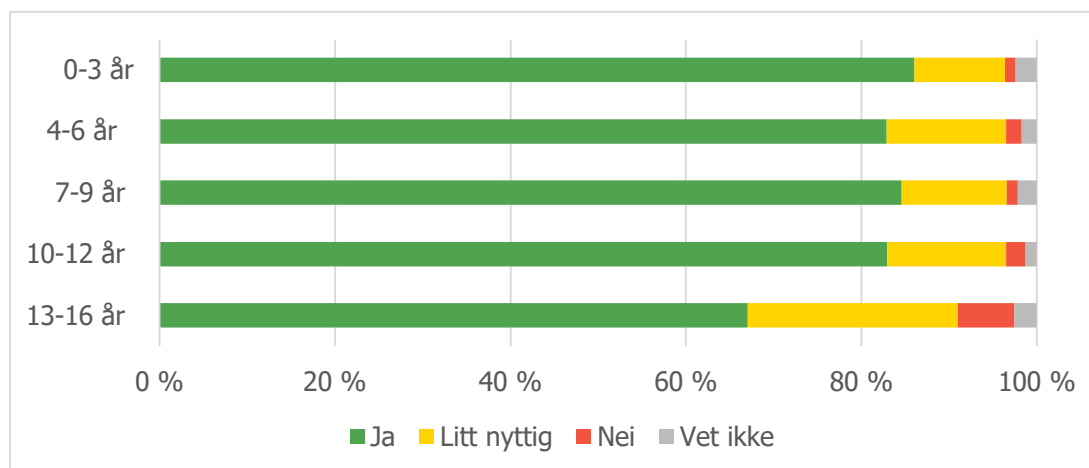
Alt i alt svarte en stor andel av deltakerne – 4 av 5 – at de har den opplevelsen. Det var 15 prosent som svarte at introduksjonsprogrammet er «litt nyttig». Bare 3 prosent, eller 62 personer, mente at programmet ikke var nyttig for det de ønsket å jobbe med i fremtiden.

Figur 2.1. "Synes du introduksjonsprogrammet er nyttig for det du ønsker å jobbe med etter introduksjonsprogrammet? " 2021 (N=2245)

Datagrunnlaget viser at det er relativt små forskjeller i fordelingen vist i figur 2.1 når vi ser på deltakernes kjønn, utdanningsbakgrunn eller bosettingskommune. Andelen som opplevde lav nytteverdi av introduksjonsprogrammet, var litt høyere blant menn enn blant kvinner. Høyest andel som svarte «Nei» på spørsmålet om nytte, 6 prosent, finner vi blant deltakere med lengst skolegang fra hjemlandet (13-16 år). Dette tilsvarer om lag 35 personer. I undersøkelse av introduksjonsprogrammet i 2017 fant forskningsinstituttet Fafo indikasjoner på at deltakere med høy utdanning som ønsker raskere progresjon gjennom programmet, sjelden får et tilbud som er tilpasset deres individuelle behov (Djuve et al., 2017).

Figur 2.2. Selvvurdert nytte av introduksjonsprogram, etter antall år i utdanning før ankomst til Norge. 2021 (N=2245)

I tillegg til opplevelsen av generell nytte av introduksjonsprogrammet, ble deltakere spurt om å vurdere nytten av de enkelte tiltakene som inngår i programmet (dette kan for eksempel være norskopplæring, praksis, grunnskoleopplæring eller kurs hos NAV). Noen tiltak er det mer vanlig å delta på enn andre, og hvem som deltar på de ulike tiltakene avhenger både av personlige kjennetegn (for eksempel utdanningsbakgrunn), samt hvilke tilbud som finnes i kommunen.

En undersøkelse gjennomført i perioden fra mars til mai 2020 peker på at deltakerne i introduksjonsprogrammet fikk et mindre omfattende opplæringstilbud etter covid 19-pandemiens utbrudd i Norge. Flertallet av kommunene rapporterte at norskopplæring, grunn- og videregående opplæring, språkpraksis og arbeidspraksis for deltakere i introduksjonsprogrammet ble redusert både i omfang og kvalitet etter nedstengingen (Kavli og Lillevik, 2020). Derfor bør resultatene fra både brukerundersøkelsen i 2020 og i 2021 ses i lys av nedstengingene under pandemien. Siden brukerundersøkelsen første gang ble gjennomført høsten 2020, er det ikke grunnlag for å sammenlikne tilbudet med årene før pandemiutbruddet. Fremtidige brukerundersøkelser antas å kunne belyse dette i større grad.

Tabell 2.1 oppsummerer antall og andel personer som svarte at de hadde deltatt på de ulike tiltakene i løpet av 2021. Det er små endringer i andelene i tabellen sammenliknet med svarene fra 2020-undersøkelsen. Blant dem som besvarte undersøkelsen hadde ni av ti deltatt i norskopplæring i 2021. Andelen som deltok på de andre tiltakene tilknyttede var en del lavere. Om lag halvparten svarte at de hadde deltatt i praksis, mens en av fire har vært på kurs via NAV. Om lag en av fem svarte de hadde hatt videregående opplæring eller forberedende kurs til høyere utdanning.

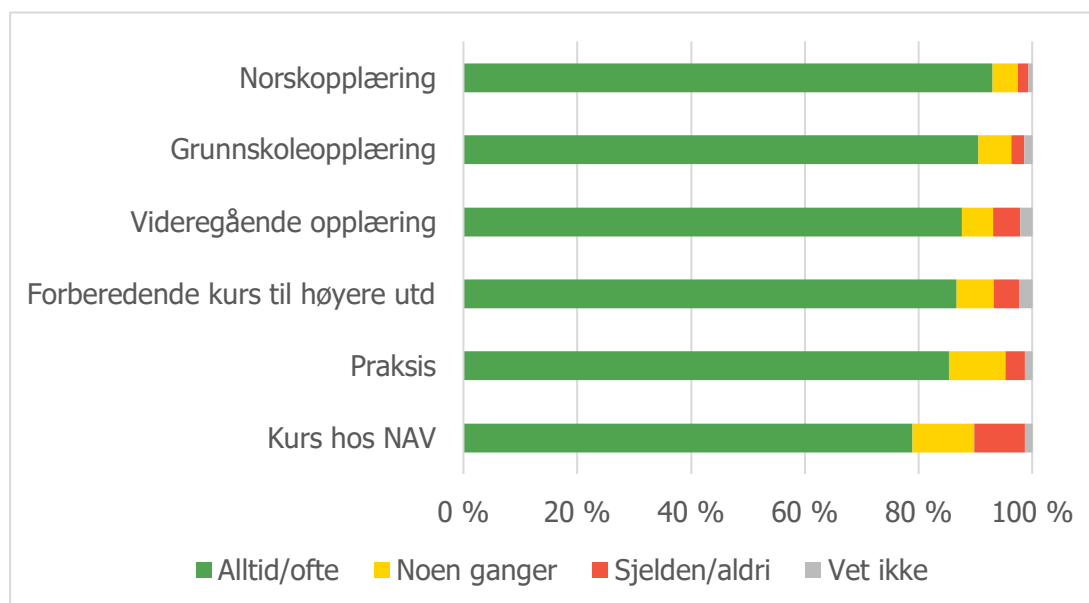
Tabell 2.1 Antall og andel som deltok i ulike typer tiltak/opplæring i 2021

Tiltak/opplæring	Antall			Andel		
	Ja	Nei	Vet ikke	Ja	Nei	Vet ikke
Norskopplæring	2031	168	46	90 %	7 %	2 %
Praksis	1125	1002	118	50 %	45 %	5 %
Grunnskoleopplæring	830	1289	126	37 %	57 %	6 %
Videregående opplæring/ fagopplæring/ yrkesopplæring	421	1648	176	19 %	73 %	8 %
Forberedende kurs til høyere utdanning	384	1631	230	17 %	73 %	10 %
Kurs hos NAV	549	1494	202	24 %	67 %	9 %

Det er i tillegg en relativt høy andel som ikke visste om de hadde deltatt på alle typer tiltak unntatt norskopplæringen. En mulig forklaring på dette er at det er flere ulike tiltak under hver kategori i tabell 2.1, og at deltakerne ikke visste hvilken av kategoriene tiltakene de deltok i tilhørte. Dette betyr at fordelingen etter type tiltak rapportert av deltakerne bør tolkes med forsiktighet.

Respondentene som svarte at de hadde deltatt på et tiltak, fikk videre spørsmål om de opplevde at tiltaket var nyttig for deres plan om fremtidig utdanning eller arbeid. Den selvopplevde nytten av hver enkel type tiltak viser relativt lite variasjon i fordelingen av svarene (Figur 2.4).

Figur 2.4. Opplever du at tiltaket/opplæringen er nyttig for din plan om videre utdanning og/eller arbeid? 2021

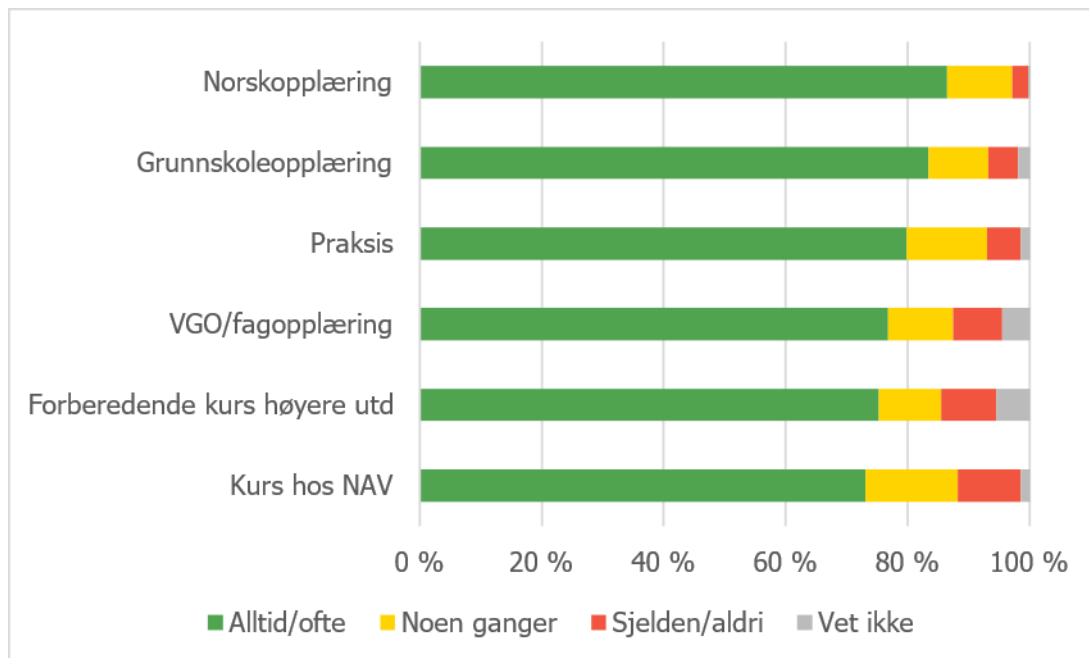

Deltakerne mente at norskopplæringen var mest nyttig for deres plan om fremtidig utdanning eller arbeid. Hele 93 prosent opplevde dette alltid/ofte. Også blant deltakerne i grunnskoleopplæring, videregående opplæring, samt forberedende kurs til høyere utdanning var det om lag ni av ti som svarte at de alltid/ofte opplevde disse tiltakene som nyttige. Andelen som opplevde at tiltakene alltid eller ofte var nyttige for deres fremtidige plan om utdanning eller arbeid var noe lavere blant dem i praksis (85 prosent) eller på kurs hos NAV (79 prosent).

Motivasjon

I tillegg til å kartlegge selvopplevd nytte av hvert enkelt tiltak, har man i undersøkelsen spurt deltakerne om de liker å delta på ulike tiltak. Svarene på dette spørsmålet gir en indikasjon på hvor motiverte deltakerne er til å delta i hvert av tiltakene. Figur 2.5 oppsummerer fordelingen av svarene. Resultatene i figuren tyder på at motivasjonen til å delta i de ulike tiltakene tydelig henger sammen med den selvopplevde nytten av hvert enkelt tiltak.

Figur 2.5. Liker du å delta i ...? 2021

Som figur 2.5 viser, var det relativt små forskjeller i fordelingen av svarene for de ulike tiltakene. Andelen som alltid/ofte likte å delta var høyest blant deltakere i norskopplæring og grunnskoleopplæring, og utgjorde henholdsvis 86 og 83 prosent. Blant dem som deltok på kurs hos NAV var tilsvarende andelen lavest (73 prosent).

Trivsel

På spørsmålet «Er du fornøyd med livet i Norge?» svarte nesten to tredjedeler at de alltid var fornøyd. En av fem svarte ofte fornøyd. Det vil si at til sammen 86 prosent av respondentene svarte de alltid eller ofte var fornøyd med livet i Norge. 10 prosent svarte at de var fornøyd «noen ganger», mens om lag 4 prosent svarte sjelden eller aldri var fornøyd. Denne fordelingen av svarene er tilnærmet lik 2020-resultatene.

2.2 Underliggende faktorer

Det er gjennomført flere analyser og utredninger om hvilke forhold i introduksjonsprogrammet som kan påvirke opplevelsen av nytte, motivasjon og trivsel blant deltakerne (se for eksempel Djuve et al., 2017; Tyldum, 2018; Kavli, Lillevik, 2020). Også i pilotundersøkelsen ble ulike underliggende faktorer kartlagt og testet blant deltakere og ansatte i kommunene (Rambøll, 2020).

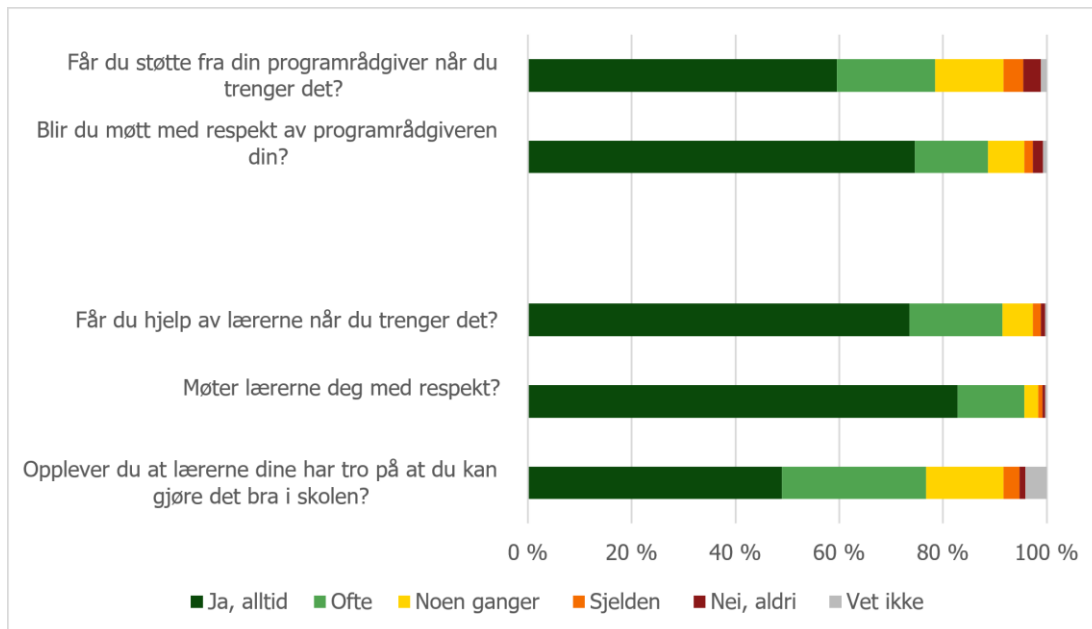
Dette kapitlet ser nærmere på deltakernes opplevelser knyttet til faktorer som relasjoner, negativ adferd, digital opplæring og bruk av digitale verktøy. Vi undersøker også hvordan disse opplevelsene henger sammen med opplevd tilfredshet med introduksjonsprogrammet. Avslutningsvis beskrives deltakernes opplevelser av tilgang til informasjon om covid-19 og vaksine.

Relasjoner og støtte

Relasjon til programrådgivere og lærere i introduksjonsprogrammet kan ha stor betydning for deltakernes trivsel og motivasjon. Programrådgiver har ansvar for å utforme og følge opp plan for introduksjonsprogram til hver enkel deltaker, og denne rollen innebærer ofte tett kontakt med deltakerne. Samtidig er det stor variasjon mellom de ulike kommunene i programrådgivernes arbeidsoppgaver, ansvar, samt hvordan denne ordningen er organisert. I en del kommuner har programrådgiveren et helhetlig ansvar for alle sider ved deltakernes kvalifisering. I andre kommuner – særlig i kommuner med mange bosettinger – er ansvaret begrenset til noen spesialiserte områder (Djuve et al, 2017). Dette kan ha betydning for hvordan deltakerne opplever sin kontakt med programrådgiver.

Som det fremgår i figur 2.6 svarte nesten ni av ti at de alltid eller ofte blir møtt med respekt av sin programrådgiver i årets brukerundersøkelse. Noe lavere andel, nesten åtte av ti, svarte at de alltid eller ofte fikk støtte fra sin programrådgiver når de trengte det. Dette var tilsvarende nivå som i 2020.

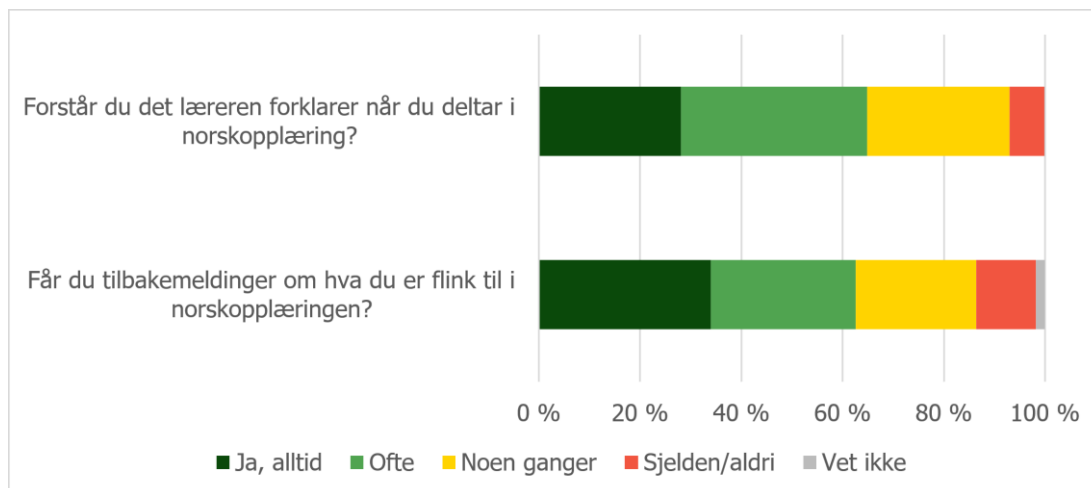
Figur 2.6. Relasjon til programrådgiver og lærer. 2021 (N=2245)

Når det gjelder relasjon til lærerne, svarte ytterst få deltakere at lærerne sjeldent eller aldri møter dem med respekt. Det samme gjelder spørsmålet «Får du hjelp av lærerne når du trenger det?». Mer enn ni av ti svarte «Ja, alltid» eller «Ofte» på begge spørsmålene nevnt over. Det store flertallet av respondentene, 80 prosent, oppga at de alltid eller ofte opplevde at lærerne hadde tro på at de kan gjøre det bra på skolen.

I årets undersøkelse ble deltakerne også stilt spørsmål om kommunikasjon med lærer og pedagogisk støtte i undervisningssammenheng: om deltakerne forsto det læreren forklarte, samt om de fikk tilbakemeldinger om hva de var flinke til. Fordelingen av svarene på disse to spørsmålene er vist i figur 2.7.

Figur 2.7. Svar på spørsmål om pedagogisk støtte. 2021 (N=2031)

Om lag 60 prosent av respondentene som deltok i norskopplæring svarte at de alltid eller ofte forsto lærerens forklaring, samt fikk tilbakemeldinger om hva de var flinke til. Ikke overraskende finner vi også at deltakere med kortere botid, kortere tid i introduksjonsprogrammet og lite utdanning fra hjemlandet, hadde større utfordringer med å forstå læreren. For eksempel lå andelen som sjelden eller aldri forsto det læreren forklarte på 14 prosent blant deltakere med inntil 3 års utdanning fra hjemlandet. Tilsvarende andel var sju ganger lavere og utgjorde kun 2 prosent blant dem med 13-16 år med utdanning før ankomst til Norge.

Respondentene som svarte at de i løpet av 2021 deltok i arbeidspraksis eller språkpraksis, fikk oppfølgingsspørsmål om de hadde noen å snakke med på praksisplassen, samt om praksisplassen har gjort de bedre til å snakke norsk. Litt over halvparten (54 prosent) svarte «alltid» eller «ofte» på dette spørsmålet. Om lag en av fem svarte derimot at de sjelden eller aldri hadde noen å snakke med. Personene som hadde noen å snakke med på praksisplassen, mente i betydelig større grad at praksisplassen har gjort dem bedre til å snakke norsk (Tabell 2.2).

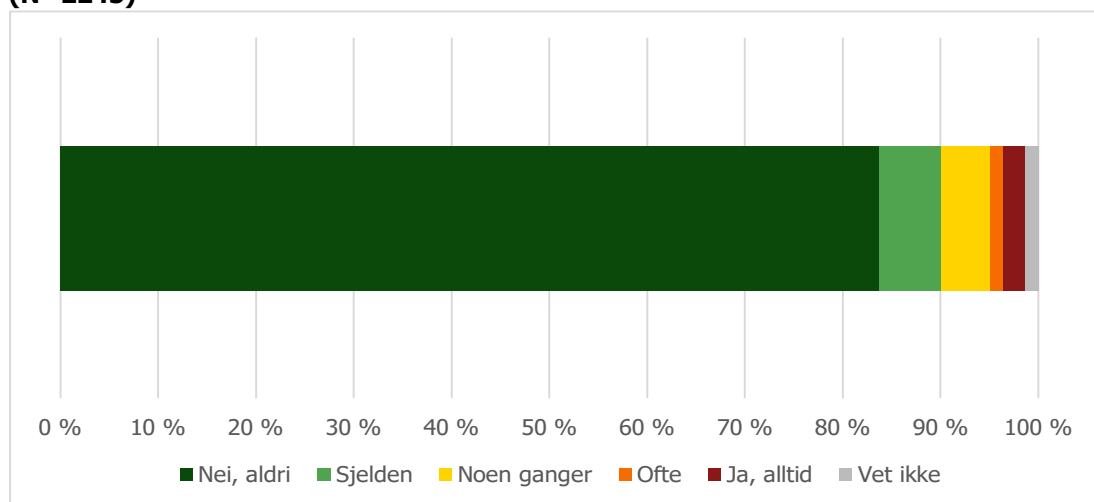
Tabell 2.2. Opplevelse av språktrening på praksisplassen

Har praksisen gjort deg bedre til å snakke norsk?	Har du noen å snakke med på praksisplassen?	
	Alltid/ofte	Sjelden/aldri
Ja	69 %	18 %
Litt bedre	28 %	46 %
Nei	2 %	32 %
Vet ikke	1 %	4 %
Antall svar	607	217

Ekskluderende adferd

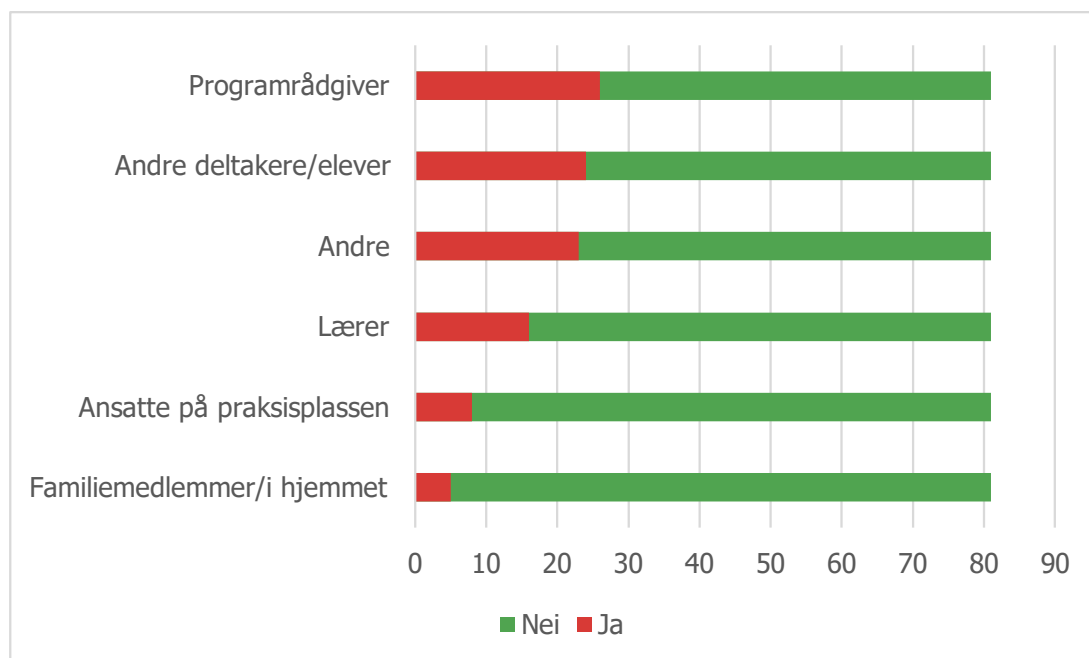
Deltakerne i undersøkelsen ble spurt om hvor ofte de opplever å bli behandlet dårlig i programtiden av noen de kjenner. Den store majoriteten av respondentene, 84 prosent, svarte de aldri opplever dette. Om lag 11 prosent opplevde dårlig behandling «sjelden» eller «noen ganger», og 4 prosent – samme andel som i 2020 – svarte at dette foregikk ofte eller alltid (Figur 2.8). Sistnevnte utgjør 81 personer.

Figur 2.8. Opplever du å bli behandlet dårlig i programtiden av noen du kjenner? (N=2245)

Disse personene ble videre spurt om hvem som behandlet dem dårlig. De fikk forelagt flervalgene: lærer, programrådgiver, andre deltakere/elever, ansatte på praksisplassen, familiemedlemmer og/eller andre. Som vist i figur 2.9, svarte flest at de ble behandlet dårlig av programrådgiver. Dette gjaldt i alt 26 personer i 16 ulike kommuner. Som nevnt tidligere kan dette henge sammen med programrådgivernes rolle i oppfølgingen av deltakere. Programrådgiveren skal gi informasjon og veiledning, men også fatte beslutninger og vedtak om deltakelse/tiltak og økonomiske ytelser i introduksjonsprogram.

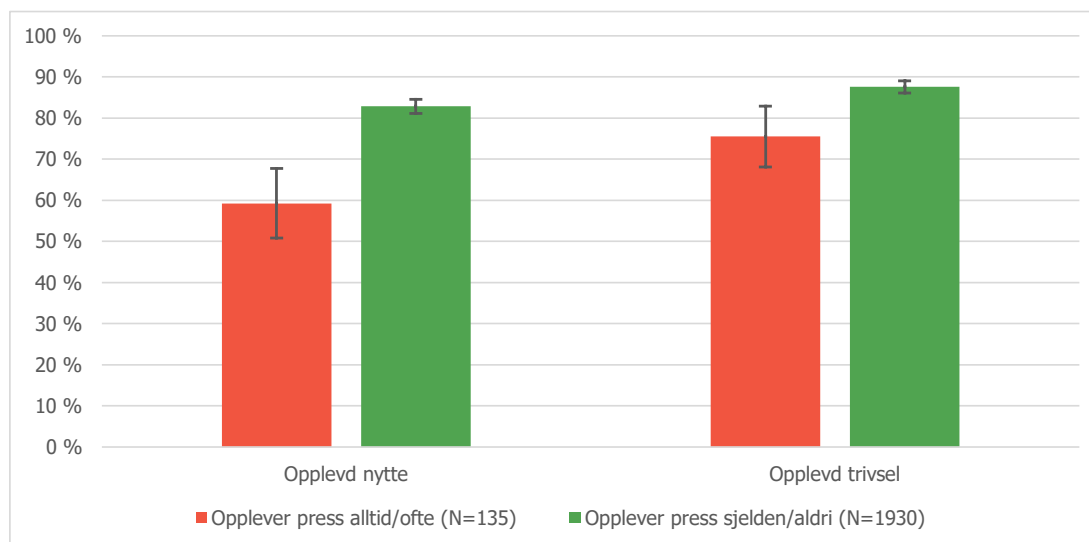
Figur 2.9. Hvem behandler deg dårlig? Antall svar.

Deltakerne i brukerundersøkelsen ble i tillegg spurt om de opplever å bli utsatt for press til å gjøre ting de ikke ønsker i programmet, eller om de har opplevd å bli hindret fra å delta i programmet av noen de kjenner. På begge spørsmålene svarte omtrent åtte av ti at de aldri hadde opplevd dette. 6 prosent svarte at de alltid eller ofte ble utsatt for dette. Vi finner i tillegg at det er små kjønnsforskjeller i besvarelsen på de to overnevnte spørsmålene.

Deltakerne som svarte at de aldri eller sjeldent ble utsatt for press eller hindret fra å delta, rapporterte også i større grad at introduksjonsprogrammet var nyttig for dem. I tillegg var de oftere fornøyd med livet i Norge. Dette er vist i figur 2.10, med 95% konfidensintervall.

Figur 2.10. Andel med høy nytte og trivsel, etter hvorvidt de opplevde å bli utsatt for press eller hindret fra å delta.

* linjene viser 95% konfidensintervall

83 prosent av deltakere som sjelden eller aldri opplevde press svarte at introduksjonsprogrammet var nyttig. Blant dem som ofte eller alltid ble utsatt for press, var tilsvarende andel betydelig lavere og lå på 59 prosent. Ser vi videre på trivsel, oppga 88 prosent av deltakerne som opplevde lite press at de var fornøyde med livet i Norge. Blant dem som opplevde press oftere, svarte tre av fire at de var fornøyde med livet i Norge. Resultatene i figuren indikerer at opplevelse av press virker å ha større påvirkning på opplevelse av nytte versus tilfredshet med livet i Norge generelt. I kapittel 2.3 ser vi også nærmere på disse sammenhengene ved hjelp av regresjonsanalyser.

Veiledning i introduksjonsprogrammet

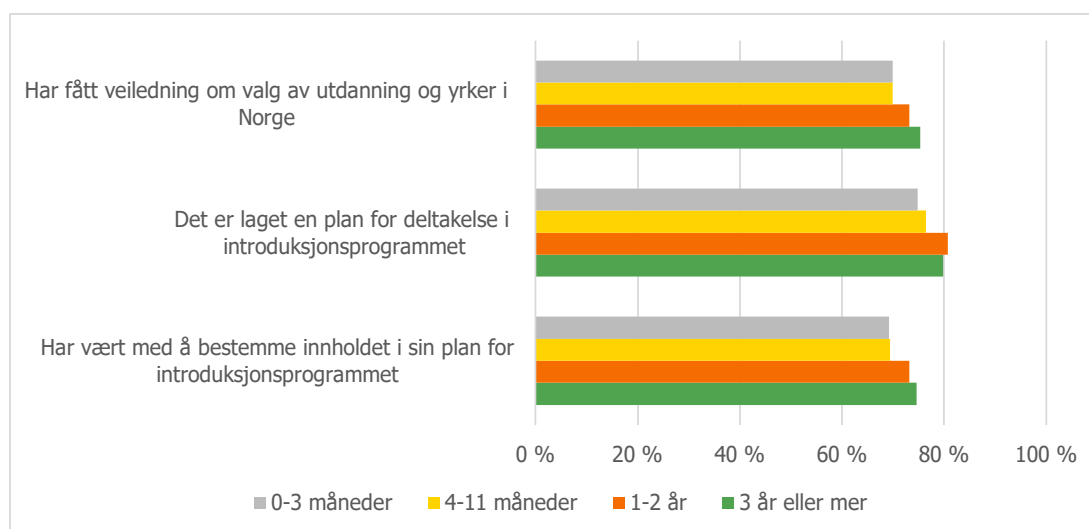
I 2021 svarte 72 prosent av respondentene i undersøkelsen at de hadde fått veiledning om valg av yrker og utdanning i Norge. Dette er en økning fra 2020, da tilsvarende andel lå på 69 prosent. De fleste som fikk en slik veiledning mente at den var nyttig (75 prosent) eller litt nyttig (22 prosent).

Ifølge introduksjonsloven skal alle deltakere i introduksjonsprogrammet få utarbeidet en individuell plan. Denne individuelle planen skal senest være klar tre måneder etter bosetting i kommunen eller etter at krav om deltakelse i introduksjonsprogrammet blir fremsatt. Planen kan senere utfylles og revideres etter behov (IMDi, 2021a).

Nesten fire av fem deltakerne som svarte på brukerundersøkelsen, eller 78 prosent, oppga at de hadde en plan for deltakelse i introduksjonsprogrammet. 9 prosent svarte «nei» på dette spørsmålet, og 12 prosent oppga de ikke visste om det var laget en slik plan for dem. Blant de som hadde fått en plan, oppga nesten tre fjerdedeler at de selv var med på å utforme innholdet i planen.

I 2020 var andelen som hadde fått karriereveiledning og individuell plan en del lavere blant deltakere som nylig hadde startet i introduksjonsprogrammet. Resultatene fra årets undersøkelse viser at det var sterkest økning nettopp i denne gruppen sammenliknet med året før. Blant deltakerne som hadde vært i programmet i opptil 3 måneder, økte andelen deltakere med gjennomført veiledning fra 54 prosent i 2020 til 70 prosent i 2021. Med andre ord ser vi en økning deltakere som har fått karriereveiledning tidlig i programmet i 2021 sammenliknet med året før. Dette kan trolig tilskrives mer vekt på tidlig kompetansekartlegging og karriereveiledning i den nye integreringsloven (IMDi, 2022).

Figur 2.11. Veiledning og plan for introduksjonsprogram, etter antall måneder i program. 2021 (N=2245)

Også når det gjelder andelen som har fått utarbeidet en plan for deltakelse i programmet, finner vi den høyeste økningen blant deltakere med kortest tid i programmet sammenliknet med 2020.

På en annen side er det også en del deltakere med lengre tid i programmet som svarer «Nei» eller «Vet ikke» på spørsmålene om de har fått karriereveiledning og plan for introduksjonsprogrammet. Dette gjelder om lag 1 av 4 som har deltatt i introduksjonsprogrammet i ett år eller mer.

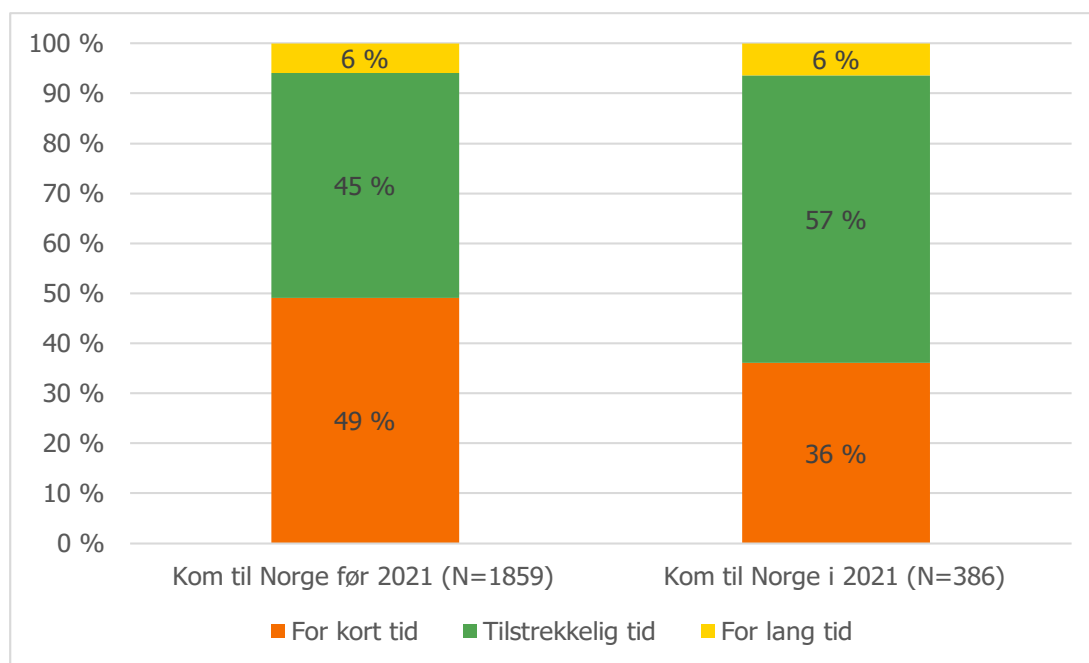
Programmets varighet

I tråd med ny integreringslov vil lengden på introduksjonsprogrammet kunne variere fra tre måneder til tre år for flyktninger som kom til Norge etter 1. januar 2021. Loven åpner også for mulighet for forlengelse. Programmets varighet vil blant annet være avhengig av utdanningsnivå, alder og sluttmaal (IMDi, 2022). I brukerundersøkelsen høsten 2021 ble det derfor stilt spørsmål om deltakernes vurdering av programmets varighet.

Nesten halvparten av respondentene, 47 prosent, mente at introduksjonsprogrammets varighet var tilstrekkelig. Samtidig mente en like stor andel at programmet varte for kort.

Blant deltakerne som kom til Norge i 2021 og er omfattet av den nye integreringsloven, mente en høyere andel at programmets varighet var tilstrekkelig sammenliknet med deltakere som kom til Norge før 2021. Andelen som mente at programmet varte for kort var derimot lavere og lå på 36 prosent for deltakere som innvandret i 2021 mot 49 prosent av deltakerne som kom før 2021.

Figur 2.12. Vurdering av varigheten på introduksjonsprogrammet, etter året for ankomst til Norge

Siden programtiden differensieres etter både utdanningsnivå og alder, ser vi nærmere på hvordan respondentene i ulike aldersgrupper og med ulike utdanningsbakgrunn opplevde varigheten på introduksjonsprogrammet.

Andelen som var tilfredse med varigheten av programmet var høyest blant unge deltakere i alderen 18-25 år. Kun en av tre i denne aldersgruppen mente at varigheten var for kort, mot en av to i alderen over 25 år. Fordelt etter utdanningsbakgrunn, mente relativt flere med høy utdanning at programmet varte for kort. Blant deltakere med 13 til 16 år i utdanning fra hjemlandet svarte over halvparten, 54 prosent, at introduksjonsprogrammet varte for kort. For resten av deltakerne var det 45 prosent som svarte det samme.

Disse forskjellene gjaldt både de deltakerne som er omfattet av introduksjonsloven og for dem som omfattes av den nye integreringsloven.

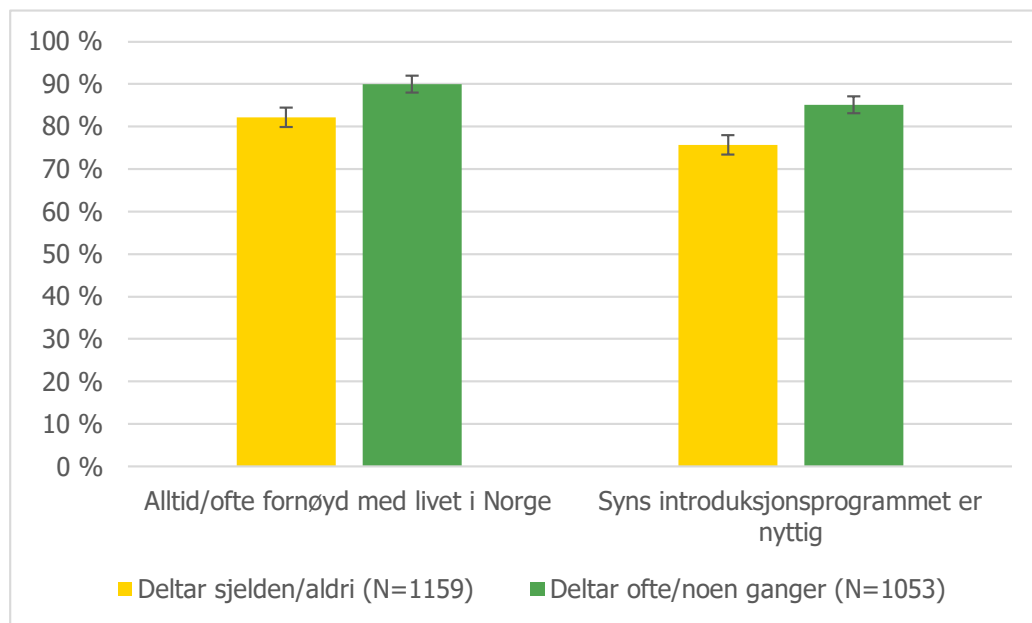
Deltakelse i fritidsaktiviteter

Fritidsaktiviteter kan være viktige arenaer for integrering og deltakelse i samfunnet. Ved å engasjere seg i fritidsaktiviteter får man tilgang til flere sosiale møteplasser, muligheter for å bygge sosiale nettverk og bli inkludert i lokale felleskap. I brukerundersøkelsen stiller vi derfor spørsmål om deltakelse i en eller flere fritidsaktiviteter.

Nesten halvparten, 47 prosent, svarte at de deltok ofte eller noen ganger i fritidsaktiviteter, mens 52 prosent deltok sjelden eller aldri. Dette var noe lavere deltakelsesgrad enn i 2020, da 56 svarte at de deltok ofte eller noen ganger i fritidsaktiviteter.

Deltakelse i aktiviteter på fritiden blant respondentene varierer både med alder og kjønn. Kvinner oppga at de i mindre grad deltar i fritidsaktiviteter sammenliknet med menn. 55 prosent av kvinnelige respondenter deltok aldri eller sjelden, mot 49 prosent av menn som besvarte undersøkelsen. Deltakelsesgraden var også høyere blant de yngste (18-25 år) og de eldste (46 år og eldre) introduksjonsdeltakere. At andelen er høyere i den yngste gruppen er ikke overraskende og stemmer godt med at også de unge i hele befolkningen er mer aktive (SSB, 2021). Noe mer overraskende er den høye deltakelsen blant aldersgruppen 46 år og over. Tidligere forskning viser at deltakelsesgraden blant innvandrere går ned med alder (Eimhjellen et.al, 2021).

Figur 2.13. Deltakelse i fritidsaktiviteter, samt opplevd nytte og trivsel

* linjene viser 95% konfidensintervall

Figur 2.13 viser hvordan deltakelse i fritidsaktiviteter henger sammen med opplevelsen av nytte og trivsel blant deltakerne i introduksjonsprogrammet. Deltakere som oftere deltar i fritidsaktiviteter, syntes i større grad at introduksjonsprogrammet er nyttig. Denne gruppen liker også i større grad å delta i norskopplæring, og var i snitt mer fornøyd med livet i Norge enn de som sjelden eller aldri deltok i fritidsaktiviteter.

Digital opplæring

I brukerundersøkelsen stilles det flere spørsmål om digital kompetanse og bruk av digitale hjelpemidler i introduksjonsprogrammet. Den digitale kompetansen blant nyankomne flyktninger varierer i stor grad og henger blant annet sammen med deltakernes utdanningsnivå, alder og kjønn (Proba, 2022). Nasjonalt program for digital deltakelse trekker frem innvandrere fra ikke-vestlige land som en av målgruppene med behov for styrket digital kompetanse (Regjeringen, 2017). Under nedstenginger som følge av covid-19 pandemien, ble det enda viktigere å sikre at nyankomne flyktninger har tilgang til digitale verktøy, samt nødvendige ferdigheter for å kunne bruke slike verktøy.

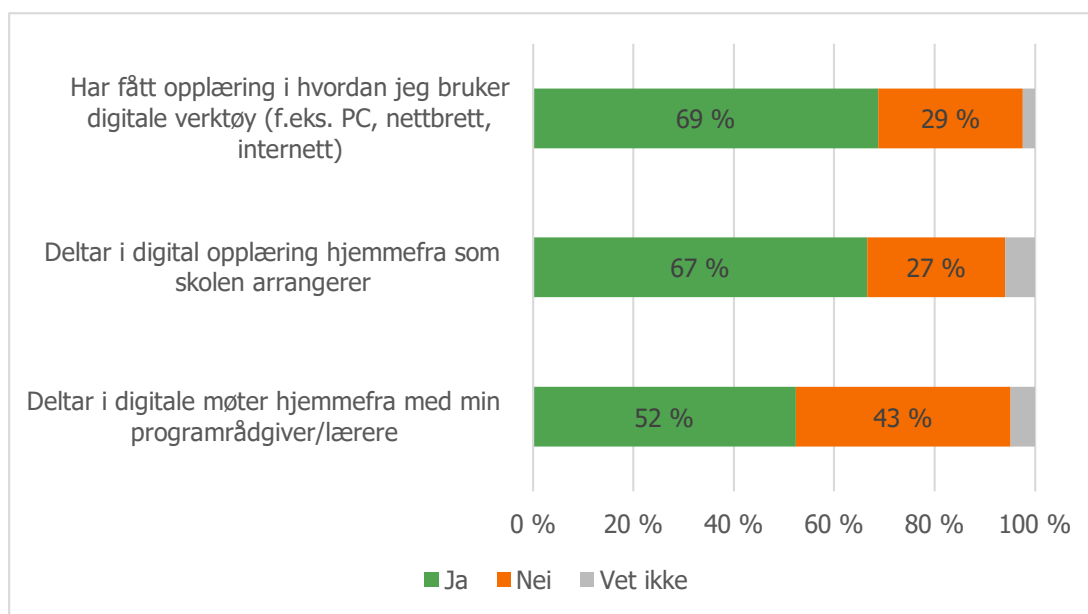
På oppdrag for IMDi gjennomførte Proba en undersøkelse om nyankomne flyktingers digitale hverdag (Proba, 2022). Rapporten finner at det er variasjon i både den digitale kompetansen blant introduksjonsdeltakernes og kommunenes tilbud om opplæring i digitale verktøy. Spesielt deltakere med lite skolegang og lite

digital erfaring sier de mangler kontroll over egen digital hverdag og at de faller utenfor samfunnet. Rapporten viser også til enkelte barrierer for forbedret tilbud i kommunene. Det er blant annet krevende å tilrettelegge undervisningen på grunn av svært varierende digital kompetanse blant deltakerne, samt manglende ressurser og kompetanse i kommunene (Proba, 2022).

I forbindelse med innføring av ny integreringslov utarbeidet IMDi i samarbeid med HK-dir en digital fagressurs for introduksjonsprogrammet. Ressursen omfatter anbefalinger om hvordan kommunene kan planlegge og gjennomføre opplæring i digitale ferdigheter som en del av introduksjonsprogrammet. HK-dir hadde hovedansvaret for de faglige anbefalingene om digital kompetanse.

Introduksjonsdeltakernes erfaringer med digital opplæring fra brukerundersøkelsen presenteres i figur 2.14.

Figur 2.14. Respondentenes svar på spørsmål om digital opplæring. (N=2245)

Om lag sju av ti svarte at de har fått opplæring i bruk av digitale verktøy. Andelen som deltok i digital opplæring og digitale møter var noe lavere. Om lag to av tre deltok i digital opplæring hjemmefra, og litt over halvparten deltok i digitale møter hjemmefra.

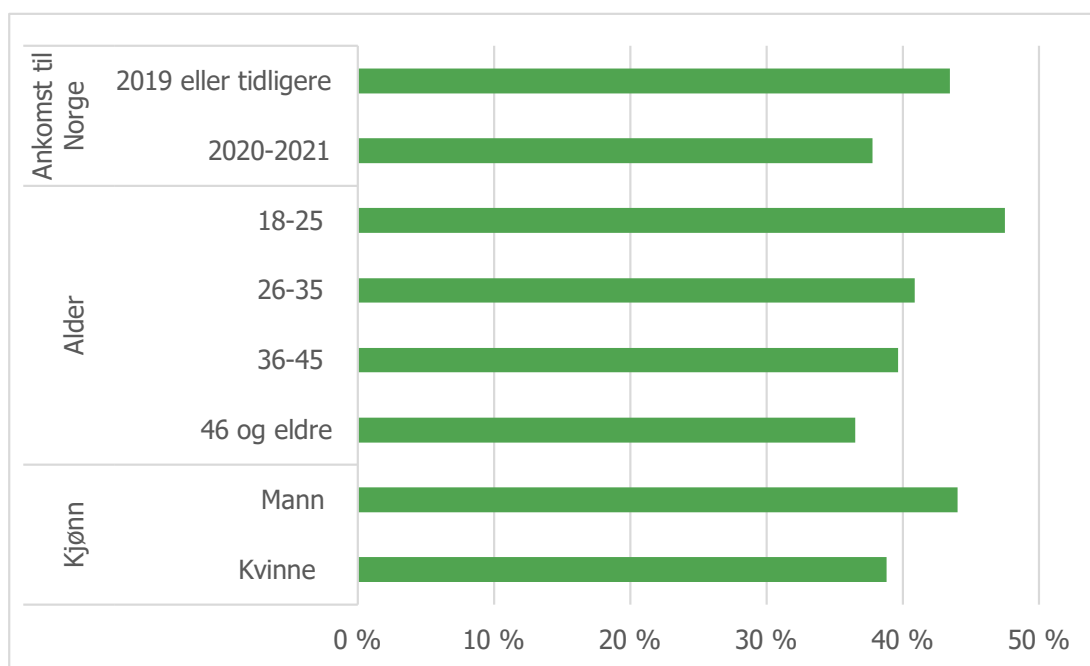
Sammenliknet med 2020, deltok færre i digital opplæring og digitale møter. Dette kan trolig forklares med mindre omfattende nedstengninger og således mindre behov for fjernundervisning i 2021.

I 2021 ble det i tillegg stilt spørsmål om deltakerne var fornøyd med innholdet i og varigheten til den digitale opplæringen. Av deltakere som fikk tilbud om digital

opplæring, sa 63 prosent at de var fornøyde, mens 13 prosent oppga at de var misfornøyde.

Når det gjelder antall timer i digital opplæring gitt i 2021, svarte 41 prosent at de har fått tilstrekkelig digital opplæring. På en annen side svarte omtrent like mange (43 prosent) at de har fått for lite opplæring digitalt. En nærmere gjennomgang av svarene tyder på at behovet for mer digital opplæring varierer med kjønn, alder og botid i Norge. Kvinner ønsket seg mer digital opplæring enn menn. I tillegg svarte flere deltakere over 25 år at de har fått for lite digital opplæring sammenliknet med yngre deltakere. Også blant deltakere som kom til Norge i løpet av 2020 eller 2021 var det relativt flere som ønsket seg mer digital opplæring (Figur 2.15).

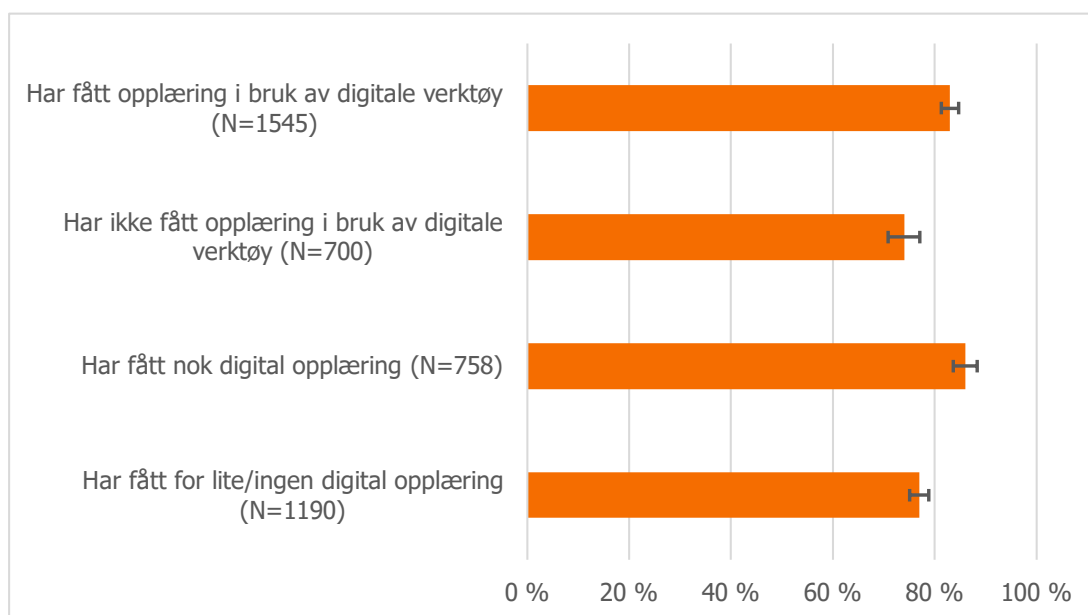
Figur 2.15. Andel som svarte at de fikk tilstrekkelig digital opplæring, etter ulike kjennetegn

I undersøkelsen gjennomført av Proba, avdekkes det også at flere deltakere i introduksjonsprogrammet etterspør mer opplæring tilpasset deres nivå digital kompetanse (Proba, 2022). I intervjuer med deltakerne forteller både de med høy og lav digital kompetanse at de opplever tilbudet om opplæring i digitale ferdigheter som minimalt og lite tilpasset deres nivå. Dette understøttes også av lærere og programrådgivere, som sier de ser et tydelig udekket behov blant en stor gruppe av deltakerne. De forteller videre at deltakerne etterspør mer undervisning og hjelp til å håndtere de digitale utfordringene de jevnlig støter på (Proba, 2022).

Resultatene fra brukerundersøkelsen tyder på at deltakere som opplever at de får dårligere tilbud knyttet til digital opplæring, i signifikant mindre grad opplever at introduksjonsprogrammet er nyttig. Dette vises i figur 2.16.

Figur 2.16. Andel som opplevde at introduksjonsprogrammet var nyttig, etter tilgang til digital opplæring

* linjene viser 95% konfidensintervall

Bruk av digitale hjelpemidler i opplæring

I 2021 svarte så godt som alle respondentene at de hadde tilgang til internett hjemme. Tre av fire hadde tilgang til PC eller nettbrett hjemme – enten fordi de fikk låne utstyr fra skolen, eller fordi de selv eier det. Det er mer vanlig å låne PC eller nettbrett fra skolen enn å eie, spesielt blant deltakere med kort tid i programmet og kort botid i Norge.

De fleste bruker datamaskin eller nettbrett under opplæring i introduksjonsprogrammet. Til sammen svarte fire av fem respondenter at de brukte PC eller nettbrett i opplæringen på skolen og/eller for å gjøre skolearbeid hjemme. Andelen som aldri brukte PC/nettbrett i skolearbeid hjemme, var noe høyere enn andelen som aldri brukte PC/nettbrett på skolen – 11 mot 4 prosent.

Resultatene beskrevet over stemmer godt overens med funn i Probas rapport om nyankomne flyktningers digitale hverdag (Proba, 2022). Rapporten påpeker samtidig at det er mer vanlig å ha erfaringer med smarttelefon enn med PC og

nettbrett i denne gruppen. De som ikke har erfaring med slike verktøy fra før, formidler i større grad at PC er mer krevende å bruke enn nettbrett.

Når det kommer til lån av utstyr fra skolen, finner Proba at praksisen er ulik i kommunene, og den kan i tillegg være skiftende innad i en kommune over tid. Inntrykket fra intervjuene er at det ofte er deltakere med lite digital erfaring fra tidligere som avstår lånetilbudet. Enkelte av informantene med noe mer digital erfaring, beskriver en annen utfordring ved låne-PC-ene, nemlig at disse har begrensninger i hva de kan brukes til og hva slags programmer det er mulig å installere på dem (Proba, 2022).

2.3 Sammenhenger mellom underliggende faktorer og opplevd kvalitet

I årets undersøkelse har vi sett nærmere på hvordan underliggende faktorer beskrevet i forrige kapittel (relasjoner, negativ adferd, veiledning, digital opplæring og hjelpemidler) henger sammen med indikatorene på brukeropplevd kvalitet (motivasjon, nytte og trivsel). Teoretisk bør flere av de underliggende faktorene som vi her måler ha sammenheng med en eller flere av indikatorene for den brukeropplevde kvaliteten. Sammenhengene er undersøkt ved hjelp av tre separate regresjonsmodeller med hver de tre indikatorene som avhengig variabel i modellen. Som uavhengige variabler ble det inkludert et sett med kjennetegn, enkeltspørsmål og samleindekser knyttet til de ulike underliggende forholdene beskrevet i kapittel 2.2.

Kjennetegnene som inngår i modellene er deltakernes kjønn, alder, antall år i utdanning før ankomst til Norge, botid i Norge og tid i introduksjonsprogrammet. Andre uavhengige variabler inkludert i modellene er beskrevet i tabellen under.

Tabell 2.3. Underliggende faktorer som inngår i regresjonsanalysene

Variabel	Beskrivelse
Relasjon til programrådgiver	Variabelen er en samleindikator som er beregnet basert på spørsmålene: <ul style="list-style-type: none">- Blir du møtt med respekt av programrådgiveren din?- Får du støtte fra din programrådgiver når du trenger det?
Relasjon til lærer	Variabelen er en samleindikator som er beregnet basert på spørsmålene: <ul style="list-style-type: none">- Opplever du at lærerne dine har tro på at du kan gjøre det bra i skolen?- Møter lærerne deg med respekt?- Får du hjelp av lærerne når du trenger det?

	<ul style="list-style-type: none"> - Får du tilbakemeldinger om hva du bør jobbe med for å bli bedre i norsk? - Forstår du det læreren forklarer når du deltar i norskopplæring? - Får du tilbakemeldinger om hva du er flink til i norskopplæringen?
Individuell plan og veiledning	<p>Variabelen er en samleindikator som er beregnet basert på spørsmålene:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Har du selv registrert din kompetanse i et digitalt kartleggingsverktøy? - Har du fått veiledning om valg av utdanning og yrker i Norge? - Er det laget en plan for din deltakelse i introduksjonsprogrammet? - Har du vært med å bestemme innholdet i din plan for introduksjonsprogrammet? - Snakker du med din programrådgiver om opplæringen går som planlagt?
Negativ adferd	<p>Variabelen er en samleindikator som er beregnet basert på spørsmålene:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Opplever du å bli hindret fra å delta i introduksjonsprogram av noen du kjenner? - Opplever du å bli utsatt for press til å gjøre noe du ikke vil i introduksjonsprogram fra noen du kjenner? - Opplever du å bli behandlet dårlig i programtiden av noen du kjenner?
Praksis	<p>Variabelen er en samleindikator som er beregnet basert på spørsmålene:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Får du arbeidsoppgaver på praksisplassen som gjør at du lærer noe nytt? - Har du noen å snakke med på praksisplassen?
Ingen digital opplæring	<p>Denne kategoriske variabelen er basert på spørsmålet «Hvor fornøyd er du med den digitale opplæringen som du har deltatt i (i 2021)?», der svarene er delt inn i tre grupper: 1 – Fornøyd/svært fornøyd (referanseverdi i modellen); 2 – Ikke fornøyd/verken fornøyd eller misfornøyd (ikke vist i resultattabellen); 3 – Ikke deltatt i digital opplæring.</p>

Resultatene fra regresjonsanalysene viser at flere av de underliggende faktorene har sammenheng med den brukeropplevde kvaliteten i introduksjonsprogrammet. Resultatene presenteres i tabell 2.4.

Tabell 2.4. Sammenhenger mellom indikatorer for brukeropplevd kvalitet og utvalgte forhold i introduksjonsprogrammet

	Nytte	Motivasjon	Trivsel
Konstantledd	2.040 *** (0.180)	3.070 *** (0.3)	2.309 *** (0.362)
Relasjon programrådgiver	0.064 ** (0.021)	0.103 ** (0.035)	0.187 *** (0.042)
Relasjon lærer	0.081 ** (0.031)	0.176 *** (0.052)	0.388 *** (0.063)
Plan og veiledning	0.148 * (0.06)	0.035 (0.098)	-0.047 (0.119)
Negativ adferd	-0.105 *** (0.02)	-0.083 * (0.034)	-0.095 * (0.041)
Praksis	0.045 ** (0.015)	0.166 *** (0.024)	0.031 (0.03)
Ingen digital opplæring	-0.135 *** (0.041)	-0.324 *** (0.068)	-0.101 (0.082)
Justert R ²	0.18	0.24	0.16

Fotnote: I tillegg til forklaringsvariablene vist i tabellen, kontrolleres det også i hver modell for kjønn, alder, antall år i utdanning, botid i Norge og tid i programmet. Standardfeil er vist i parentes. *, **, *** indikerer signifikans på henholdsvis 95%, 99% og 99,9% -nivå.

For det første er det klart at relasjoner og støtte i programmet er tett knyttet til deltakernes opplevelse av programmets kvalitet. Deltakere som oftere blir møtt med respekt og støtte av sin programrådgiver og lærer, opplever i større grad både nytte, motivasjon og trivsel i programmet. På den andre siden er deltakere som oppga at de hadde negative erfaringer, ble behandlet dårlig eller utsatt for press, er mindre fornøyd både med programmet og med livet i Norge.

Videre er personer som sier de har lærerike arbeidsoppgaver og noen å kommunisere med på praksisplassen, mer motiverte i introduksjonsprogrammet. I tillegg vurderer de i større grad programmet som nyttig. Også deltakere som har fått veiledning om valg av utdanning og yrker, samt fått utarbeidet individuell plan for sin deltakelse, vurderer nytten av introduksjonsprogrammet som høyere.

Deltakelse i digital opplæring ser også ut til å ha sammenheng med opplevelsen av nytte og motivasjon. Respondentene som ikke fikk digital opplæring i 2021, vurderte programmet som mindre nyttig og var mindre motivert.

Underliggende forhold som digital opplæring, plan og veiledning, samt forhold på praksisplassen, har i vår analyse ingen signifikant sammenheng med hvor fornøyd deltakerne var med livet i Norge (indikator for trivsel). Dermed finner denne undersøkelsen at indikator for trivsel i størst grad er relatert til relasjoner og opplevelser i programmet, og ikke like knyttet til programmets innhold.

2.4 Sammenhenger mellom opplevd nytte og resultater i programmet

I forrige delkapittel så vi på hvordan ulike erfaringer i introduksjonsprogrammet henger sammen hvordan deltakerne opplever nytten i programmet, motivasjon og trivsel. I dette kapitlet ser vi nærmere på sammenhengen mellom opplevd kvalitet i introduksjonsprogrammet og deltakernes resultater etter avsluttet program.

I Nasjonalt introduksjonsregister (NIR) registrerer kommunene avslutningsårsak for hver deltaker som slutter i introduksjonsprogrammet i kommunen. Denne variabelen viser hvilken aktivitet deltakeren går over til direkte etter avsluttet program. Dette kan for eksempel være overgang til arbeid eller utdanning, arbeidsledighet eller mottak av trygdeytelser. Andre årsaker til at deltakere slutter kan være omsorg for barn, helseutfordringer eller flytting.

For å kunne si noe om sammenhengen mellom opplevd kvalitet og resultater, undersøker vi hvordan deltakernes opplevelse av nytte, motivasjon og trivsel samvarierer med overgang til arbeid og utdanning² direkte etter avsluttet introduksjonsprogram. Vi avgrensner populasjonen til deltakerne som avsluttet programmet i perioden fra januar 2020 til oktober 2021, det vi si like før 2021-brukerundersøkelsen ble gjennomført.

Siden resultatene fra brukerundersøkelsen ikke kan kobles med registerdata på individnivå, benytter vi aggregert skår for hver av de tre indikatorene for opplevd kvalitet i programmet på kommunenivå.

I regresjonsanalysen er overgang til arbeid eller utdanning brukt som avhengig variabel, mens hver av de tre indikatorene for opplevd kvalitet inngår som uavhengige variabler i hver sin modell. Ved bruk av registerdata legger vi til flere individkjennetegn i modellene – kjønn, alder, statsborgerskap, spor i norskopplæringen, samt oppholdsgrunnlag (gruppert etter om deltakeren var overføringsflyktning eller ikke). I tillegg har vi inkludert et mål for kommunenes

² Som utdanning regner IMDi ordinær utdanning i videregående skole, universitet eller høyskole Statistikk | IMDi. SSB benytter tilsvarende definisjon, publikasjoner, status ett år etter avsluttet introduksjonsprogram Introduksjonsordningen for nyankomne innvandrere (ssb.no). Overgang til grunnskoleutdanning regnes med andre ord ikke som overgang til arbeid eller utdanning.

sentralitet i modellen. Denne variabelen er basert på SSBs sentralitetsindeks som fordeler alle kommunene i Norge i seks klasser, og er basert på tilgang til arbeidsplasser og servicefunksjoner fra hver enkelt av landets om lag 13 500 bebodde grunnkretser.

Tabell 2.5 viser resultater for modellen der overgang til arbeid eller utdanning er uavhengig variabel, og opplevd nytte inngår som en av forklaringsvariablene.

Tabell 2.5. Sammenheng mellom opplevd nytte og overgang til arbeid eller utdanning

Forklaringsvariabel	Overgang til arbeid eller utdanning
Konstantledd	0,255 (0,173)
Kvinne	-0,166 *** (0,013)
Alder	-0,015 *** (0,0007)
Spor 2 - deltakere med grunnskoleutdanning/ deltatt i vgo (ref. spor 1 - deltakere med liten eller ingen skolegang)	0,2 *** (0,017)
Spor 3 - deltakere med høyere utdanning (ref. spor 1 - deltakere med liten eller ingen skolegang)	0,293 *** (0,026)
Overføringsflyktning	-0,104 *** (0,02)
Opplevd nytte i programmet	0,274 *** (0,06)
Justert R ²	0,2

Fotnote: I tillegg til forklaringsvariablene vist i tabellen, kontrolleres det også i modellen for deltakerens statsborgerskap og kommunenes sentralitet. Standardfeil er vist i parentes. *, **, *** indikerer signifikans på henholdsvis 95%, 99% og 99,9% -nivå.

Som vist i tabellen har kvinnelige deltakere i programmet lavere sannsynlighet for å gå over til arbeid eller utdanning enn menn. Dette kan i stor grad forklares med at en høyere andel kvinnelige deltakere går over til grunnskoleutdanning, og at dette her ikke defineres som overgang til arbeid eller utdanning. En annen gruppe med lavere sannsynlighet for å gå over til arbeid eller utdanning er overføringsflyktninger.

Vi finner i tillegg en positiv sammenheng mellom utdanningsbakgrunn og sannsynligheten for å gå over til arbeid eller utdanning etter avsluttet program. Deltakere i spor 2 og 3 har høyere sannsynlighet for å gå over til arbeid eller utdanning sammenliknet med deltakere i spor 1.

Resultatene i tabellen viser også en signifikant positiv sammenheng mellom opplevd nytte og resultater. Det vil si at sannsynligheten for overgang til arbeid eller

utdanning var høyere i kommuner der en større andel deltakere svarte at introduksjonsprogrammet var nyttig i undersøkelsen. Dette finner vi etter at vi har kontrollert for individuelle kjennetegn ved deltakerne som avsluttet, som kjønn, alder, spor i norskopplæringen, statsborgerskap og oppholdsgrunnlag.

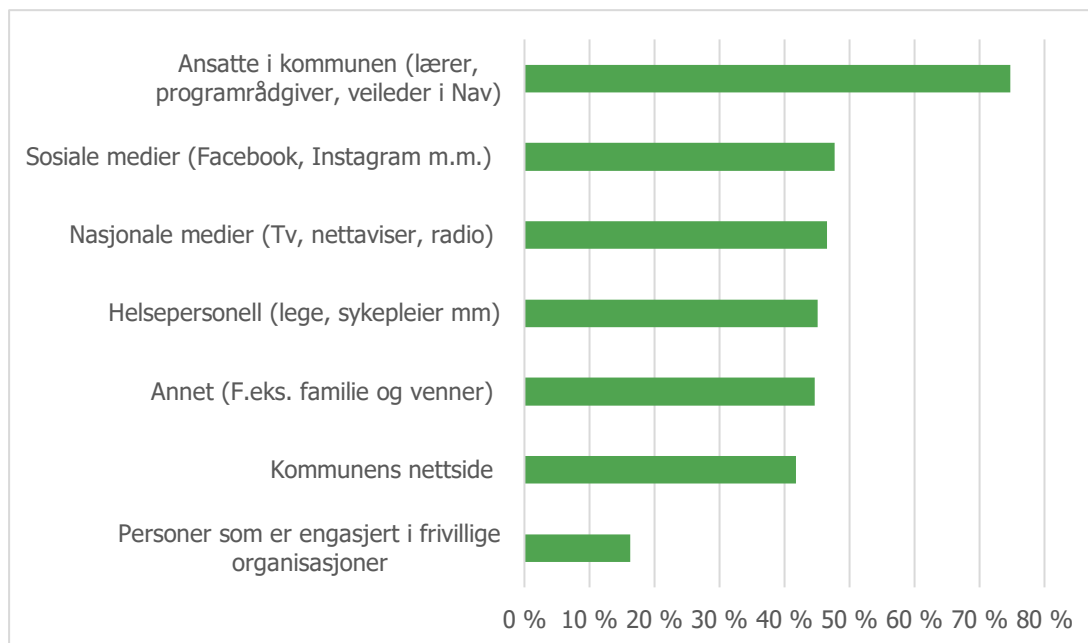
Samtidig ser vi at de uavhengige variablene som inngår i modellen i liten grad kan forklare overgangen til arbeid og utdanning for deltakerne (lav R^2 tyder på dette). Sammenhengene vist i tabellen bør derfor tolkes med forsiktighet.

For de to resterende indikatorene for selvopplevd kvalitet i programmet – motivasjon og trivsel – finner vi ingen signifikante sammenhenger med resultater direkte etter avsluttet introduksjonsprogram. En mulig forklaring på dette er at indikatoren for opplevd nytte er mer direkte knyttet opp mot overgang til arbeid/utdanning – i undersøkelsen spør vi «Alt i alt, synes du introduksjonsprogrammet er nyttig for det du ønsker å jobbe med etter introduksjonsprogrammet?». Indikatorene for motivasjon og trivsel er i større grad relatert til erfaringene i programmet og livet i Norge generelt.

2.5 Informasjon om covid-19 og vaksine

I 2021-undersøkelsen ble det stilt spørsmål om deltakere har fått informasjon om covid-19, samt om de har fått tilbud om å ta vaksinen. Så godt som alle, 93 prosent, svarte bekreftende på begge spørsmålene. Med andre ord ser det ut som de aller fleste introduksjonsdeltakerne ble informert om pandemien og vaksinen. Videre ble deltakerne spurt om hvilke kanaler de har fått informasjon fra, der de kunne krysse av for flere valgalternativer. Alternativene inkluderte både offisielle kilder (bl.a. kommuneansatte, kommunens nettside eller helsepersonell) og mer uformelle kilder (som sosiale medier og familie/venner).

Figur 2.17. Andel som har fått informasjon om covid-19 vaksinen fra de ulike kildene (N=2245)

I figur 2.17 ser vi at kommuneansatte var den klart viktigste informasjonskilden om covid-19 vaksinen for introduksjonsdeltakerne. Dette fremkommer også i Probas rapport, der det påpekes at deltakere i introduksjonsprogrammet kan sies å være i en «særstilling» sammenlignet med andre innvandrere, nettopp fordi de deltar programmet. I programmet har deltakerne blant annet tilgang til lærere og rådgivere som påser de får siste nytt om koronasituasjonen og smitteverntiltak (Proba, 2022). Dette kan også bidra til å forklare hvorfor en stor andel av respondentene svarer at de ble informert, samt at lærere og programrådgivere fra 1. september 2021 fikk tilgang til nettressursen «Informasjon om koronavaksinasjonsprogrammet gjennom opplæringen i norsk og samfunnskunnskap for innvandrere» (IMDi, 2021b).

Nesten halvparten oppga i tillegg at de har fått informasjon om covid-19 og vaksine fra sosiale og nasjonale medier. Yngre deltakere i alderen under 36 år får i større grad informasjon fra sosiale medier. Nasjonale medier ble i mindre grad brukt som kilde blant deltakere med kort botid og kort tid i programmet, og dette henger mest sannsynlig sammen med nivået på norskkunnskap i denne gruppen.

Helsepersonell ble oppgitt som kilde av 45 prosent av respondentene, og like mange fikk informasjon fra sin familie eller venner. Lavest andel, om lag 1 av 7, oppga at de fikk informasjon fra frivilligheten.

Resultatene i figuren over (figur 2.17) viser at mange introduksjonsdeltakere benyttet seg av flere ulike kilder til informasjon. Særlig respondentene med lange utdanningsløp fra hjemlandet (10 år eller mer med utdanning før de kom til Norge) ser ut til å hente informasjon fra flere ulike kilder. 1 av 4 deltakere i denne gruppen oppga at de fikk informasjon fra bare én kilde. Til sammenlikning lå tilsvarende andel blant de med lite utdanning (0-3 år på skolen) på 42 prosent. Dette kan blant annet skyldes at deltakere med lav utdanning også har svakere digitale ferdigheter, som gjør det vanskelig å finne frem til informasjon i ulike digitale kanaler.

Litteraturliste

Djuve, A.B. & Kavli, H.C. & Sterri, E.B. & Bråten, B. (2017). *Introduksjonsprogram og norskopplæring – hva virker for hvem?* (Fafu-rapport 2017:31).

<https://www.fafu.no/zoo-publikasjoner/fafu-rapporter/introduksjonsprogram-og-norskopplaering> <https://www.fafu.no/images/pub/2017/20639.pdf>

Eimhjellen, I. & Espegren, A. & Nærland, T.U. (2021). *Sivilsamfunn og integrering. En kunnskapsoppsummering*. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor (2021:3). <https://hdl.handle.net/11250/2737651>IMDi (2020).. *Forslag til hvordan kommunene kan følge opp undersøkelsen lokalt*.

<https://www.imdi.no/globalassets/dokumenter/informasjonsbrev-brukerundersokelse/kommunenes-oppfolging-av-brukerundersokelsen-2020.pdf>

IMDi (2021a). *Utarbeidelse av individuell plan for introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Veiledning til kommunene*. Hentet 12.05.22: <https://www.imdi.no/globalassets/dokumenter/individuell-plan/veiledning-til-kommunen-for-utarbeidelse-av-individuell-plan-for-introduksjonsprogram>

IMDi (2021b). *Informasjon om koronavaksinasjonsprogrammet gjennom opplæringen i norsk og samfunnskunnskap for innvandrere*. Hentet 12.05.22: <https://www.imdi.no/kvalifisering/informasjon-om-koronavaksinasjonsprogrammet-gjennom-opplaringen-i-norsk-og-samfunnskunnskap-for-innvandrere/>

IMDi (2022). *Lov om integrering*. Hentet 12.05.22: <https://www.imdi.no/kvalifisering/regelverk/ny-integreringslov/>

IMDi (2021, 05. jan). *Digital kompetanse*. <https://introduksjonsprogrammet.imdi.no/innhold/digital-kompetanse/>

Kavli, H.C. & Lillevik, R. (2020). «Vi har nå holdt hjulene i gang». *Kommunenes integreringsarbeid under koronautbruddet*. (Fafu-rapport 2020:16). <https://www.fafu.no/zoo-publikasjoner/fafu-rapporter/vi-har-na-holdt-hjulene-i-gang>

Lillevik, R. & Tyldum, G. (2018). *En mulighet for kvalifisering. Brukerundersøkelse blant deltakere i introduksjonsprogrammet*. (Fafu-rapport 2018:35). <https://www.fafu.no/zoo-publikasjoner/fafu-rapporter/en-mulighet-for-kvalifisering>

Proba (2022). *Nyankomne flyktningers digitale hverdag*. (Rapport 2022/5). <https://www.imdi.no/om-imdi/rapporter/2022/nyankomne-flyktningers-digitale-hverdag/>

Regjeringen (2021). *Digital hele livet. Nasjonal strategi for økt digital deltakelse og kompetanse i befolkningen*. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/digital-hele-livet/id2870833/>

Rambøll (2020). *Brukerundersøkelse blant deltakere i introduksjonsprogrammet: Gjennomføring av pilot-brukeyundersøkelse. Erfaringsrapport*. <https://www.imdi.no/om-imdi/rapporter/2020/pilot-brukeyundersokelse-for-deltakere-i-introduksjonsprogram/>

SSB (2021). *Idrett og friluftsliv, levekårsundersøkelsen. Statistikkbanktabell 13388: Trening de siste 12 månedene, etter alder*. Hentet 12.05.22
<https://www.ssb.no/statbank/sq/10065672>

Tyldum, G. (2018). *Tilgang på brukererfaringer. En gjennomgang av muligheter og utfordringer for brukerundersøkelser blant deltakere i introduksjonsprogrammet*. (Fafo-notat 2018:25). <https://www.fafo.no/en/publications/fafo-notes/tilgang-pa-brukererfaringer>